

Forskning och ny teknik för framtidens energisystem

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet proposition 2005/06:127 om forskning och ny teknik för framtidens energisystem tillsammans med 20 motioner. I propositionen anges riktlinjerna för de fortsatta långsiktiga energipolitiska insatserna kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet. Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet de förslag regeringen förelagt riksdagen och avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Utskottet tillstyrker således att riksdagen godkänner förslagen i propositionen rörande dels verksamhetens långsiktighet, dels övergripande mål och konkretisering av dessa. Det förstnämnda förslaget innebär att verksamheten skall ges långsiktiga förutsättningar och att den skall följas upp regelbundet genom oberoende utvärderingar som skall ligga till grund för successiva revideringar av inriktning och mål. Det andra förslaget som utskottet bejakar inbegriper att det övergripande målet för insatserna skall kompletteras med visioner, operativa mål och delmål, vilka skall säkerställa att resurserna används på bästa sätt. Regeringens båda förslag tillstyrks delvis i en reservation (kd) men avstyrks i en annan reservation (m, fp). Utskottet tillstyrker vidare att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om energipolitiska insatser på klimatområdet. Dessa insatser skall huvudsakligen inriktas på bilateralt och multilateralt samarbete avseende Kyotoprotokollets projektbaserade mekanismer. Slutligen avstyrker utskottet motioner beträffande bl.a. verksamheten vid Vattenfall AB.

Utskottets ställningstaganden till regeringens förslag och behandlade motioner i ärendet har föranlett sammanlagt 14 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Utskottets överväganden	9
Insatser för forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet	9
Propositionen	9
En vision för omställningen av energisystemet	9
Teknik och kunskap för framtidens energisystem	11
Bättre förutsättningar för kommersialiseringar	17
Ansvaret för verksamheten	18
Motionerna	20
Vissa kompletterande uppgifter	22
Utskottets ställningstagande	22
Inledning	22
Utgångspunkter för insatserna	22
Inrättandet av ett energiutvecklingsråd	23
Verksamhetens inriktning och mål	24
Kommersialisering på energiområdet	26
Energimyndighetens roll	26
Internationell samverkan	27
Energipolitiska insatser på klimatområdet	27
Propositionen	28
Motionen	29
Vissa kompletterande uppgifter	29
Utskottets ställningstagande	30
Vattenfall AB	31
Motionerna	31
Vissa kompletterande uppgifter	31
Utskottets ställningstagande	34
Förnybar energi m.m.	35
Motionerna	35
Vissa kompletterande uppgifter	36
Utskottets ställningstagande	40
Vissa övriga frågor	41
Motionerna	41
Vissa kompletterande uppgifter	42
Utskottets ställningstagande	43
Reservationer	45
1. Utgångspunkter för insatserna, punkt 1 (m, fp, kd)	45
2. Inrättandet av ett energiutvecklingsråd, punkt 2 (m, fp, kd)	46
3. Verksamhetens inriktning och mål, punkt 3 (m, fp)	47
4. Verksamhetens inriktning och mål, punkt 3 (kd)	48

5. Kommersialisering på energiområdet, punkt 4 (m, fp, kd)	49
6. Energimyndighetens roll, punkt 5 (m, fp, kd)	50
7. Internationell samverkan, punkt 6 (fp)	50
8. Energipolitiska insatser på klimatområdet, punkt 7 (fp, mp)	51
9. Vattenfall AB, punkt 8 (m, fp, kd)	52
10. Vattenfall AB, punkt 8 (mp)	52
11. Förnybar energi m.m., punkt 9 – motiveringen (m, fp)	53
12. Förnybar energi m.m., punkt 9 (kd)	54
13. Förnybar energi m.m., punkt 9 (mp)	55
14. Vissa övriga frågor, punkt 10 (m, fp, kd)	56
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	57
Propositionen	57
Följdmotioner	57
Motion väckt med anledning av prop. 2005/06:172	58
Motion från allmänna motionstiden hösten 2004	58
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	58

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utgångspunkter för insatserna

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:N20 yrkande 1 och 2005/06:N22 yrkande 1.

Reservation 1 (m, fp, kd)

2. Inrättandet av ett energiutvecklingsråd

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:N21 yrkande 1 och 2005/06:N22 yrkande 3.

Reservation 2 (m, fp, kd)

3. Verksamhetens inriktning och mål

Riksdagen godkänner vad regeringen förordar om verksamhetens långsiktighet och om övergripande mål och konkretisering av dessa. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:127 punkterna 1 och 2 samt avslår motionerna 2005/06:N21 yrkande 2, 2005/06:N22 yrkandena 2, 4, 5, 7 och 8, 2005/06:N243 yrkande 11 och 2005/06:N476 yrkande 10.

Reservation 3 (m, fp)

Reservation 4 (kd)

4. Kommersialisering på energiområdet

Riksdagen avslår motion 2005/06:N22 yrkande 9.

Reservation 5 (m, fp, kd)

5. Energimyndighetens roll

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:N20 yrkande 2 och 2005/06:N22 yrkande 6.

Reservation 6 (m, fp, kd)

6. Internationell samverkan

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:MJ46 yrkande 31 och 2005/06:N22 yrkande 10.

Reservation 7 (fp)

7. Energipolitiska insatser på klimatområdet

Riksdagen godkänner vad regeringen förordar om energipolitiska insatser på klimatområdet. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:127 punkt 3 och avslår motion 2005/06:N22 yrkande 11.

Reservation 8 (fp, mp)

8. Vattenfall AB

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:N405 yrkande 19, 2005/06: MJ520 yrkande 1, 2005/06:N250 och 2005/06:N338 yrkandena 19 och 20.

Reservation 9 (m, fp, kd)

Reservation 10 (mp)

9. Förnybar energi m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:N271, 2005/06:N289 yrkandena 1, 4 och 5, 2005/06:N338 yrkande 16, 2005/06:N372, 2005/06: N378, 2005/06:N409, 2005/06:N414 yrkande 2, 2005/06:N428 yrkandena 3 och 4 samt 2005/06:N476 yrkandena 9 och 16.

Reservation 11 (m, fp) – motiveringen

Reservation 12 (kd)

Reservation 13 (mp)

10. Vissa övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:N407, 2005/06:N413 och 2005/06:N436 yrkande 19.

Reservation 14 (m, fp, kd)

Stockholm den 19 maj 2006

På näringsutskottets vägnar

Marie Granlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Marie Granlund (s), Per Bill (m), Ingegerd Saarinen (mp), Nils-Göran Holmqvist (s), Sylvia Lindgren (s), Berit Högman (s), Lennart Beijer (v), Karl Gustav Abramsson (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m), Lars Johansson (s), Reynoldh Furustrand (s), Krister Hammarbergh (m), Mikael Oscarsson (kd) och Håkan Larsson (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

dels proposition 2005/06:127 om forskning och ny teknik för framtidens energisystem,

dels 3 motioner som väckts med anledning av propositionen,

dels 1 motion som väckts med anledning av proposition 2005/06:172,

dels 1 motion från allmänna motionstiden 2004/05,

dels 15 motioner från allmänna motionstiden 2005/06.

Bakgrund

Genom 1997 års energipolitiska beslut fastställde riksdagen riktlinjer för energipolitiken tillsammans med en strategi för den fortsatta omställningen av energisystemet (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12). Genom beslutet antogs ett program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. Programmet indelades i energipolitiska åtgärder på kort sikt (1998–2002) samt åtgärder för ett långsiktigt uthålligt energisystem och energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser (1998–2004). De kortsiktiga åtgärderna syftade till att minska elanvändningen och tillföra ny elproduktion från förnybara energikällor, medan de långsiktiga åtgärderna syftade till att främja utvecklingen och kommersialiseringen av ny, renare och effektivare energiteknik. Totalt anvisades drygt 9 miljarder kronor för omställningsprogrammet, varav drygt 5,6 miljarder kronor avsåg de långsiktiga delarna, dvs. energiforskning, energiteknikstöd, introduktion av ny energiteknik samt energipolitiskt motiverade klimatinsatser.

I december 2001 beslutade regeringen att tillsätta en utredning för att granska och utvärdera insatserna inom 1997 års långsiktiga energipolitiska program. Utredningen, som antog namnet Långenutredningen, redovisade sina slutsatser i september 2003 i betänkandet EFUD – en del i omställningen i energisystemet (SOU 2003:80). Utredningen (särskild utredare: dåvarande vd vid Svensk Kärnbränslehantering AB Peter Nygårds) ansåg bl.a. att det fanns problem med fragmentisering i den verksamhet som bedrevs inom ramen för 1997 års långsiktiga energipolitiska program. Mot denna bakgrund gav regeringen i regleringsbrev för år 2004 Statens energimyndighet i uppdrag att redovisa hur en fokusering av insatserna för forskning, utveckling och demonstration på energiområdet konkret bör ske. Uppdraget redovisades i november 2004 i rapporten Fokus – Prioritering och fokusering av satsningar på forskning, utveckling och demonstration på energiområdet (Fokus I). I regleringsbrev för år 2005 gavs Energimyndigheten i uppdrag att redovisa dels uppföljning av de långsiktiga energipo-

litiska insatserna genom operativa delmål, mätbara mål och indikatorer, dels prioritering av de långsiktiga energipolitiska insatserna och den fortsatta konkretiseringen och tillämpningen av de kriterier som redovisats i rapporten om Fokus I. De båda uppdragen redovisades hösten 2005 i rapporten Fokus II.

Hösten 2004 föreslog regeringen (prop. 2004/05:1 utg.omr. 21) mål för insatserna kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet. Enligt förslaget skall målet för de långsiktiga energipolitiska insatserna vara att bygga upp sådan vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens inom universiteten, högskolorna, instituten, myndigheterna och näringslivet som behövs för att genom tillämpning av ny teknik och nya tjänster möjliggöra en omställning till ett långsiktigt hållbart energisystem i Sverige samt att utveckla teknik och tjänster som genom svenskt näringsliv kan kommersialiseras och därmed bidra till energisystemets omställning och utveckling, såväl i Sverige som på andra marknader. Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget (bet. 2004/05:NU3). I detta sammanhang meddelade regeringen även sin avsikt att återkomma med förslag till riksdagen beträffande den närmare utformningen av det långsiktiga energipolitiska programmet.

Genom beslut om budgeten för år 2006 (prop. 2005/06:1 utg.omr. 21, bet. 2005/06:NU3) fastställdes budgeten för forskning, utveckling och demonstration på energiområdet (anslag 35:5 Energiforskning) till 815,1 miljoner kronor för år 2006 och beräknades sammanlagt till drygt 2 487 miljoner kronor för perioden 2006–2008.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framläggs riktlinjer för de fortsatta långsiktiga energipolitiska insatserna kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet. Förslagen syftar till en ökad fokusering och koncentration av resurserna samt till en ökad ambitionsnivå när det gäller att omsätta resultaten från forsknings- och utvecklingsinsatser på energiområdet i kommersiella produkter som kan bidra till såväl omställningen till ett hållbart energisystem som Sveriges ekonomiska tillväxt.

Verksamheten skall ges långsiktiga förutsättningar och hanteras som övriga forskningsanslag i statsbudgeten. Uppföljning och oberoende utvärdering skall genomföras vart fjärde år som underlag för successiva revideringar av inriktning och mål. Vidare skall tydliga och uppföljningsbara mål säkerställa att resurserna för de statliga insatserna för att främja utveckling av teknik för framtidens energisystem används på bästa sätt. Det övergripande målet för insatserna kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet skall kompletteras med visioner, operativa mål och delmål. Utifrån dessa övergripande mål har Energimyndigheten ansvaret att utforma insatserna.

Energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser framhålls vara en viktig del i energipolitiken och strategin för minskad klimatpåverkan från energisektorn. Insatserna skall huvudsakligen inriktas på bilateralt och multilateralt samarbete avseende Kyotoprotokollets projektbaserade mekanismer.

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Centerpartiet och Vänsterpartiet.

Utskottets överväganden

Insatser för forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör när det gäller insatser för forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet godkänna vad regeringen förordar dels om verksamhetens långsiktighet, dels om övergripande mål och konkretisering av dessa och samtidigt avslå mot detta stående motioner. Riksdagen bör även avslå olika motionsyrkanden vari bl.a. behandlas utgångspunkterna för insatserna, inrättandet av ett energiutvecklingsråd, kommersialisering på energiområdet, Energimyndighetens roll och internationell samverkan.

Jämför reservationerna 1 (m, fp, kd), 2 (m, fp, kd), 3 (m, fp), 4 (kd), 5 (m, fp, kd), 6 (m, fp, kd) och 7 (fp).

Propositionen

En vision för omställningen av energisystemet

En nationell vision

Enligt regeringens bedömning är en väl förankrad vision om en omställning till ett hållbart energisystem en viktig framgångsfaktor för energipolitiken. Denna vision tar sin utgångspunkt i de övergripande målen för energipolitiken, vilka fastställdes av riksdagen våren 2002 (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17). Även den strategi för en fortsatt avveckling av kärnkraften som Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet presenterade i oktober 2004 utgör ett viktigt led i denna vision (finns återgiven i prop. 2004/05:62). I denna strategi formuleras visionen att Sverige på lång sikt skall basera hela energitillförseln på förnybar energi. Vidare framhålls att det övergripande målet för de långsiktiga energipolitiska insatserna som riksdagen beslutade om hösten 2004 (prop. 2004/05:1, bet. 2004/05:NU3) också utgör en del av detta. Enligt vad som då fastställdes är målet för de långsiktiga energipolitiska insatserna att bygga upp sådan vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens inom universiteten, högskolorna, instituten, myndigheterna och i näringslivet som behövs för att genom tillämpning av ny teknik och nya tjänster möjliggöra en omställning till ett långsiktigt hållbart energisystem i Sverige samt att utveckla teknik och tjänster som genom svenskt näringsliv kan kommersialiseras och därmed bidra till energisystemets omställning och utveckling, såväl i Sverige som på andra marknader. Därtill menar regeringen att såväl miljö-

politiken och klimatpolitiken som den s.k. oljekommissionen, som regeringen tillsatte i november 2005 med uppdrag att bistå regeringen i arbetet med att peka ut vägar som till år 2020 påtagligt minskar Sveriges beroende av olja, är viktiga led i en vision för omställningen av energisystemet. En övergripande vision för omställningen kan därmed sägas vara formulerad, anförs det i propositionen.

Förankring och konkretisering av visionen

I propositionen framhålls att den övergripande visionen om en omställning till ett hållbart energisystem bör konkretiseras och förankras. Av detta skäl redovisar regeringen sin avsikt att inrätta ett energiuvecklingsråd för att i dialog med näringsliv och organisationer genomlysna förutsättningarna för olika utvalda områden att bidra till omställningen av energisystemet och till utvecklingen av svenskt näringsliv. Rådet skall ledas av statsrådet med ansvar för energifrågor och sammankallas med olika sammansättning för samtal kring en följd av olika teman. Regeringen menar att en viktig uppgift för energiuvecklingsrådet blir att för utvalda utvecklingsområden diskutera och förankra visionen om omställningen till ett hållbart energisystem i dialog med berörda aktörer och därvid sätta in de långsiktiga energipolitiska insatserna kring forskning, utveckling och demonstration i ett större sammanhang av åtgärder, insatser och styrmedel. Arbetet kan, anser regeringen, med fördel utgå från Energimyndighetens analyser och omvärldsbevakning och bygga på den dialog och förankring som pågår inom de sex olika s.k. utvecklingsplattformarna, en för vart och ett av temaorådena Energisystemstudier, Byggnaden som energisystem, Energiintensiv industri, Transportsektorn, Kraftsystemet och Bränslebaserade energisystem.

Harmonisering med andra styrmedel

Regeringen gör bedömningen att insatser kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet bör ske i nära samverkan med, och som komplement till, andra generella styrmedel och övriga energipolitiska insatser. Det är viktigt, anförs det, att de långsiktiga energipolitiska insatserna och andra styrmedel samverkar för att efterfrågan på resultaten från programmet skall stimuleras och förändringar skall kunna komma till stånd.

Regeringen konstaterar att många av de styrmedel som kan användas för att stimulera investeringar i förnybar, småskalig och energieffektiv teknik ligger utanför det långsiktiga energipolitiska programmet. Det gäller t.ex. konverteringsstöd, energi- och koldioxidskatter, elcertifikatssystemet samt tillsynen av energimarknaderna. Andra styrmedel som har haft och har stor betydelse för investeringar i ny energi- och miljöteknik är stödet till lokala investeringsprogram (LIP) respektive stödet till klimatinvesteringsprogram (Klimp). Mot bakgrund av de alltmer internationaliserade energimarknaderna föreligger vidare behov av internationell harmonisering

av styrmedel inom exempelvis Norden eller EU, och genom internationella regelverk och standarder. Regeringens bedömning är att det finns utrymme för ett utökat internationellt samarbete på detta område. I propositionen påpekas även att det energiutvecklingsråd som regeringen avser att inrätta kan vara ett lämpligt forum för en rådgivande diskussion kring energipolitiska styrmedel.

Teknik och kunskap för framtidens energisystem

Verksamhetens långsiktighet

I propositionen föreslås att insatserna kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet skall ges långsiktiga förutsättningar. Enligt förslaget skall uppföljning och oberoende utvärdering genomföras vart fjärde år som underlag för successiva revideringar av inriktning och mål.

Regeringen anser att de långsiktiga insatserna kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet bör ses som fortvariga insatser mot ett långsiktigt övergripande mål, inom vilket regelbundna uppföljningar och utvärderingar bör ske för att möjliggöra successiva revideringar av omfattning, inriktning och delmål. Den övergripande inriktningen, liksom de övergripande målen, bör enligt regeringens uppfattning läggas fast på lång sikt. Samtidigt, framhålls det, är det lämpligt att följa upp verksamheten genom en oberoende utvärdering av kvalitet och relevans vart fjärde år. Utvärderingen bör även avse programmets administration och genomförande samt hur samverkan med andra forskningsfinansierare och aktörer inom innovationssystemet utvecklas. Då 1997 års långsiktiga energipolitiska program löpte ut år 2004 bör nästa oberoende utvärdering göras för att ge underlag för fortsatta insatser efter utgången av år 2008. De periodiska oberoende utvärderingarna bör enligt regeringen ge underlag för justeringar i nivå och inriktning.

Budgeten för forskning, utveckling och demonstration på energiområdet fastställdes hösten 2005 (prop. 2005/06:1, bet. 2005/06:NU3) till 815,1 miljoner kronor för år 2006, och beräknas till sammanlagt 2 487 miljoner kronor för perioden 2006–2008. Enligt regeringens bedömning innebär detta en rimlig nivå för att verksamheten skall kunna bidra till utvecklingen och omställningen av energisystemet och svara upp mot kravet på ökade ambitioner kring kommersialisering och fokusering. Regeringen gör även bedömningen att anslagsnivån för år 2008 är väl anpassad till behoven på området även efter detta år.

Övergripande mål och konkretisering av dessa

Regeringen anser att genomförandet av statliga insatser för att främja utvecklingen av teknik för framtidens energisystem behöver tydliga och uppföljningsbara mål som säkerställer att resurserna används på bästa sätt.

I propositionen föreslås därför att de övergripande målen för insatserna kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet skall kompletteras med visioner, operativa mål och delmål.

Genom riksdagens beslut om statsbudgeten för år 2005 introducerades ett nytt övergripande mål för insatserna kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet. I detta sammanhang angavs även att de fortsatta långsiktiga energipolitiska insatserna skall inriktas på att sänka kostnader för, och främja introduktionen av, ny energiteknik baserad på förnybara energislag eller teknik och metoder för effektiv och säker tillförsel, distribution och användning av energi samt att genom internationellt samarbete och omvärldsbevakning bygga upp en bild av utvecklingen och forskningsfronten vad gäller teknik, metoder och tjänster på energiområdet så att relevanta lösningar kan införas i det svenska energisystemet. Verksamheten skall även inriktas på att inom energiområdet skapa stabila förutsättningar för ett konkurrenskraftigt näringsliv, inklusive producenter av förnybar energi, och till en förnyelse och utveckling av den svenska industrin samt att forskning, utveckling och demonstration skall prioriteras och genomföras så att nyttiggörandet av resultaten för kommersialisering och marknadsintroduktion underlättas. Enligt regeringens bedömning är det övergripande målet för verksamheten därmed tydligt angivet.

Kriteriebaserad prioritering med bibehållen flexibilitet

Enligt regeringens bedömning bör Energimyndigheten ansvara för att utifrån de övergripande målen för energipolitiken och de långsiktiga energipolitiska insatserna utforma verksamheten genom kriteriebaserad prioritering. Vidare framhålls i propositionen att verksamheten bör byggas upp med utgångspunkt i programmets övergripande mål och inte vara låst till enskilda utpekade tekniker. Bortsett från forskning kring kärnkraft (fission) bör således alla tänkbara alternativ, även sådana som i dag inte ingår i programmet såsom fusion samt avskiljning och lagring av koldioxid etc., kunna värderas mot varandra utifrån deras förutsättningar att bidra till omställningen. Alla insatser kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering som kan ha relevans för omställningen av energisystemet bör kunna övervägas. Den ”portfölj” av insatser som blir resultatet av den kriteriebaserade prioriteringen bör enligt regeringen innehålla satsningar både med lång och kort tidshorisont, ha tillräckligt djup och bredd, innehålla projekt och program med både högre och lägre risk samt täcka alla temaområden. Regeringen anser även att en god balans bör eftersträvas mellan insatser för tillförsel och effektivare energianvändning.

Temaområden för insatser

Genomförandet av insatserna kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet bör enligt regeringens bedömning i huvudsak struktureras inom följande sex temaområden:

1. Byggnaden som energisystem,
2. Transportsektorn,
3. Bränslebaserade energisystem,
4. Energiintensiv industri,
5. Kraftsystemet,
6. Energisystemstudier.

Regeringen påpekar samtidigt att det är ytterst angeläget att indelningen i temaområden inte leder till inlåsning eller bristande systemsyn och att relevanta samverkansmöjligheter mellan utvecklingsområdena, liksom möjligheter till samverkan med insatser på andra områden, tas till vara.

Temaområdet Byggnaden som energisystem

Insatserna inom temaområdet Byggnaden som energisystem bör enligt regeringen vägledas av den övergripande visionen om en framtid där all energianvändning i bebyggelsen är effektiv och långsiktigt hållbar. Vidare framhålls i propositionen att inrättandet av ett centrum för energi- och resurseffektivt byggande och förvaltning bör prioriteras. Tillskapandet av ett sådant centrum kan enligt regeringens bedömning väsentligt bidra till möjligheterna för ansvariga myndigheter att tillsammans med branschen, högskolor, institut etc. kunna genomföra forskningsprogram där hindren för energieffektivt byggande och förvaltning löses. Energimyndigheten vill utöver att inrätta ett sådant centrum prioritera studier av samverkan mellan tekniska system, IT, information och beteende. Att behovet av energieffektiviseringsåtgärder i samband med större ombyggnader samt av resultat-spridning och insatser för att göra energismarta tekniker och lösningar allmänt kända bör beaktas, framhålls även av regeringen.

Verksamheten inom temaområdet har av Energimyndigheten strukturerats inom utvecklingsområdena a) Produktion, drift och förvaltning och b) Byggnadens energisystem.

Temaområdet Transportsektorn

Insatserna inom temaområdet Transportsektorn bör enligt regeringen vägledas av den övergripande visionen om en framtid där vägtransporterna och övriga transporter är uthålliga genom att drivmedlen är koldioxidneutrala och miljövänliga och har hög systemeffektivitet, en framgångsrik fordonsindustri levererar energieffektiva fordon, svensk produktionsteknik för koldioxidneutrala drivmedel är kommersialiserad och nya drivmedel och fordon är harmoniserade inom EU. Ökade insatser kring forskning, utveckling och demonstration bör främja en uthållig tillförsel och användning av energi på vägtransportområdet och därigenom bidra till såväl omställningen av energisystemet som till att påtagligt minska Sveriges beroende av olja. I propositionen påpekas att prioriterade satsningsområden är demonstration och affärsutveckling avseende andra generationens drivmedel, i första hand etanol från skogsråvara och drivmedel från förgasning av biomassa, utveck-

ling och kommersialisering av hybridfordon och fortsatt effektivisering av förbränningsmotorn samt anpassning av denna för alternativa drivmedel. Vidare sägs i propositionen att arbetet inom kommissionen mot oljeberoende kan förväntas leda fram till råd och rekommendationer av betydelse för insatserna på området och att regeringen i så fall avser att återkomma i frågan.

Verksamheten inom temaområdet har av Energimyndigheten strukturerats inom utvecklingsområdena a) Biodrivmedel, b) Fordon och drivlinor och c) Systemstudier.

Temaområdet Bränslebaserade energisystem

Insatserna inom temaområdet Bränslebaserade energisystem bör enligt regeringens mening vägledas av den övergripande visionen om en framtid där Sverige har en tryggad, effektiv och miljöanpassad produktion av el, värme, kyla och drivmedel baserade på klimatneutrala bränslen samt är en internationellt ledande aktör inom biobränsleområdet och har konkurrenskraftiga företag inom energiområdet.

Enligt regeringens bedömning är en uthållig användning av biomassa för energiändamål av stor betydelse för omställningen av energisystemet. För att komma närmare visionen måste bränsletillförseln vara trygg och effektiv, och biobränsleproduktionen från skog och åkermark måste öka, liksom produktionen av el från biobränslen.

Verksamheten inom temaområdet har av Energimyndigheten strukturerats inom utvecklingsområdena a) Bränsleförsörjning, b) Energiomvandling och c) Systemstudier.

Bland de av Energimyndigheten prioriterade insatserna kring bränsleförsörjning återfinns verksamhet som syftar till effektiv och uthållig skogsskötsel och tekniska system för starkt ökande produktion av bränslen från skogsmark, ökad produktion och användning av en mångfald av energigrödor, ökad utvinning av energi ur avfall, inklusive effektiv biogasproduktion med avseende på resursutnyttjande och klimatnytta, bättre förutsättningar för energitorv genom att minimera miljöpåverkan, kvalitetssäkring av komplexa bränslen m.m. Inom området energiomvandling återfinns verksamhet som syftar till ökat elutbyte, ökad bränsleflexibilitet, utvecklingen av avancerad ny teknik för energiomvandling av biobränslen och av nya tekniker och strategier för kombinatlösningar med el-, värme-, kyl- och drivmedelsproduktion samt till att trygga energiförsörjningen och minska utsläpp från förbränning av biomassa.

Temaområdet Energiintensiv industri

Insatserna inom temaområdet Energiintensiv industri bör enligt regeringen vägledas av den övergripande visionen om en framtid där den energiintensiva industrin i Sverige utvecklas så att den fullt ut är konkurrenskraftig och uthållig och där industrins möjligheter att bidra till omställningen av energisystemet tillvaratas.

I propositionen påpekas att Energimyndigheten särskilt vill prioritera insatser för ökad energieffektivisering i industrins processer, i första hand inom massa- och pappersindustrin. Regeringen delar myndighetens bedömning att särskild prioritet bör ges åt insatser inom massa- och pappersindustrin, eftersom det där finns en betydande potential för energieffektivisering.

Verksamheten inom temaområdet har av Energimyndigheten strukturerats inom utvecklingsområdena a) Järn- och stålindustri, b) Massa- och pappersindustri, c) Övrig industri och d) Systemstudier.

Temaområdet Kraftsystemet

Insatserna inom temaområdet Kraftsystemet bör enligt regeringen vägledas av den övergripande visionen om en framtid där all el som produceras i det svenska energisystemet kommer från långsiktigt uthålliga energikällor, där kraftsystemet byggs och drivs med lägsta möjliga livscykelkostnad, svarar mot samhällets och industrins krav på kapacitet och kvalitet, är väl anpassat för integration av nya elproduktionstekniker och där svensk industri med stark FoU som bas utvecklar nya produkter med anknytning till produktion och distribution av el med avsättning på globala marknader.

De insatser som Energimyndigheten föreslår skall prioriteras inom området är bl.a. insatser som leder till minskade etableringskostnader och enklare tillståndshantering för förnybar elproduktion; inrättandet av ett svenskt vattenkraftcentrum; stöd till grundläggande forskning samt till utveckling och demonstration av tillverkningsprocesser för att möjliggöra storskalig svensk produktion av solceller; verksamhet som kopplar till de stora demonstrationsprojekten kring vindkraft; forskning och demonstration av vågkraftteknik samt insatser för utvecklingen av ett robust och mer effektivt kraftsystem med hög tillgänglighet, god elkvalitet och hög leveranssäkerhet.

Verksamheten inom temaområdet har av Energimyndigheten strukturerats inom fem utvecklingsområden, a) Vattenkraft, b) Vindkraft, c) Solceller, d) Nya omvandlingstekniker (vågkraft m.m.) och e) Elkraftteknik.

Enligt regeringens bedömning utgör de av Energimyndigheten prioriterade områdena en ändamålsenligt grund för att främja en uthållig tillförsel och distribution av el.

Temaområdet Energisystemstudier

Insatserna inom temaområdet Energisystemstudier bör enligt regeringens bedömning vägledas av den övergripande visionen om en framtid där kunskapen om det svenska energisystemet, hur det utvecklas och kan formas, präglas av en helhetssyn och där denna kunskap skapar förutsättningar för en omställning som bidrar till en hållbar tillväxt.

Temaområdet Energisystemstudier är sektorsövergripande och innefattar tvärvetenskapliga ämnesområden och studier av energisystem ur ett brett perspektiv, i vilket både tekniska, sociala och ekonomiska komponenter ingår.

Verksamheten inom temaområdet har av Energimyndigheten strukturerats inom utvecklingsområdena a) Allmänna energisystemstudier och b) Klimatrelaterade energisystemstudier.

De insatser som Energimyndigheten anser skall prioriteras inom utvecklingsområdet Allmänna energisystemstudier är analys av energipolitiska styrmedel och deras konsekvenser, analys av energimarknadernas funktion, beteende- och acceptansfrågor, implementeringsfrågor samt modellutveckling för analys och prognoser. Inom utvecklingsområdet Klimatrelaterade energisystemstudier behövs enligt Energimyndigheten forskning om framtida åtaganden att minska växthusgasutsläppen, konsekvenser av åtagandens omfattning samt fördelning av dessa åtaganden mellan nationer och sektorer. Till detta hör behovet av fördjupad kunskap om Kyotoprotokollets flexibla mekanismer.

Regeringen gör bedömningen att de av Energimyndigheten föreslagna visionerna och målen liksom de prioriterade områdena utgör en ändamålsenlig grund för att genom ökade insatser kring forskning om energisystemet främja omställningen av detsamma.

Indikatorer för uppföljning av insatserna

I propositionen framhålls att uppföljning av genomförda insatser är en väsentlig del av det analys- och strategiarbete som krävs för genomförandet av de långsiktiga energipolitiska insatserna. För uppföljning och redovisning av insatserna kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet har Energimyndigheten utarbetat en uppsättning indikatorer och resultatmätt. Uppföljning av specifika s.k. EFUD-mål per tema- och utvecklingsområde skall ske med hjälp av resultatmätt (med EFUD avses forskning, utveckling och demonstration på energiområdet). Resultatmåten är konkreta och s.k. SMARTa mål (Specifika, Mätbara, Accepterade, Realistiska och Tidsatta). Uppföljningen av verksamhetens bidrag till omställningen av energisystemet skall ske genom områdesspecifika indikatorer. Dessa är formulerade för att följa upp de konkretiserade visioner som formulerats per tema- och utvecklingsområde eller per program. Uppföljning av kunskaps- och kompetensmål och av kommersialiseringsmål skall ske med hjälp av generella indikatorer. Dessa indikatorer skall visa hur verksamheten bidrar till att utveckla teknik och tjänster som genom svenskt näringsliv kan kommersialiseras samt hur verksamheten bidrar till att bygga upp kunskap och kompetens.

Enligt regeringens bedömning ger det av Energimyndigheten utarbetade systemet med indikatorer och resultatmätt goda möjligheter för uppföljning och utvärdering av verksamheten och bör, tillsammans med regelbundna synteser av uppnådda resultat och oberoende utvärderingar av verksamhetens kvalitet och relevans, ligga till grund för Energimyndighetens återrapportering.

Vidare uppmärksammas i propositionen att vissa brister i de tekniska systemen för uppföljning har påtalats. Regeringen avser därför att ge Energimyndigheten i uppdrag att se över de tekniska systemen för uppföljning och, vid behov, föreslå ytterligare åtgärder.

Bättre förutsättningar för kommersialiseringar

Särskilt ansvar för Energimyndigheten

Det är enligt regeringens bedömning nödvändigt att resultaten från forsknings- och utvecklingsinsatserna på energiområdet i ökande utsträckning omsätts i kommersiella produkter som kan bidra såväl till omställningen till ett hållbart energisystem som till landets ekonomiska tillväxt. Enligt regeringen bör Energimyndigheten därför ges ett särskilt ansvar för att idéer och projekt inom energiområdet som bedöms ha kommersiell potential ges ett sådant stöd att deras tekniska och marknadsmässiga förutsättningar kan prövas. Detta bör ske i nära samarbete med Innovationsbron AB och Almi Företagspartner AB samt eventuellt andra berörda aktörer.

Regeringen meddelar även sin avsikt att genomföra en översyn av de förordningar som styr verksamheten och införa ökade möjligheter för Energimyndigheten att stödja kommersialisering av idéer och forskningsresultat på energiområdet.

Riskkapitalförsörjning

Regeringen anser även att det är angeläget att förbättra riskkapitalförsörjningen i tidiga kommersiella faser på energiområdet. Enligt regeringen är energiområdet särskilt eftersatt då det gäller tillgång på riskvilligt kapital för investeringar i tidiga kommersiella skeden. Insatserna för tillförsel av sådant riskkapital bör därför ges högre prioritet och därmed förstärkas såväl organisatoriskt som finansiellt, utöver de insatser som stiftelsen Industrifonden gör. I propositionen meddelar regeringen även sin avsikt att ge Energimyndigheten i uppdrag att i samråd med Verket för näringslivsutveckling (Nutek) skyndsamt utreda hur sådana insatser kan utformas i samverkan med övriga aktörer och övriga insatser för kommersialisering av ny teknik och nya tjänster på energiområdet. Regeringen gör bedömningen att insatser på upp till högst 50 miljoner kronor per år inom befintlig ram skulle kunna förbättra riskkapitalförsörjningen väsentligt och bidra till ökad kommersialisering på energiområdet.

Samverkan med andra aktörer

För att säkerställa att innovativa förslag till utveckling av nya produkter och tjänster inom energiområdet kan bedömas på ett rättvisande sätt ur såväl affärsmässigt som energimässigt perspektiv gör regeringen bedömningen att en samrådsgrupp med representanter för olika aktörer med uppdrag att främja innovationssystemet bör skapas vid Energimyndigheten.

Samrådsgruppens uppgift skall vara att utveckla och stärka samarbetet så att utveckling och marknadspenetration av nya produkter och tjänster inom energiområdet underlättas.

Vidare påpekas i propositionen att Affärsverket svenska kraftnät och kraftföretagen i egenskap av stora beställare av elkraftteknisk och energiteknisk utrustning väsentligt kan bidra till att ny teknik vinner indesteg på marknaden. Regeringen menar även att en nära samverkan mellan Energimyndigheten och Svenska kraftnät kring forsknings-, utvecklings- och demonstrationsinsatser bör kunna öka möjligheterna till marknadsintroduktion av ny teknik och kunskap. Svenska kraftnäts rapport om elkraftteknisk samverkan remissbehandlas för närvarande och regeringen meddelar sin avsikt att återkomma i denna fråga.

Ansvaret för verksamheten

Energimyndighetens roll

Mot bakgrund av det ökade behovet av aktivt strategiarbete och en starkare samordning för de långsiktiga energipolitiska insatserna som helhet bör Energimyndighetens övergripande roll och ansvar stärkas. Regeringen anser därför att medlen inom anslaget för forskning, utveckling och demonstration på energiområdet under utgiftsområde 21 Energi i framtiden skall administreras av Energimyndigheten. Regeringen bör dock som hittills disponera medel för internationellt energisamarbete och vissa temporära riktade insatser samt för övergripande utvärderingsinsatser. I propositionen påpekas samtidigt att den tydlighet och fokusering som kan uppnås genom att Energimyndigheten administrerar detta anslag förutsätter att effektivare former för samverkan med andra forskningsfinansierande myndigheter etableras.

Samverkan mellan forskningsfinansierande myndigheter

Regeringen framhåller att det är viktigt att Energimyndigheten, där så bedöms lämpligt, samråder med andra forskningsfinansierande myndigheter såsom Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad (Formas), Vetenskapsrådet och Verket för innovationssystem (Vinnova) vid utformningen av insatserna kring forskning, utveckling och demonstration inom områden med anknytning till flera myndigheters ansvarsområden. Att Energimyndigheten även bör samverka med andra statliga forskningsfinansiärer kring främjande av starka forskningsmiljöer, tydliggörs i propositionen.

När det gäller samverkan kring grundforskning påpekas i propositionen att det är viktigt att slå fast att Energimyndigheten har ett ansvar för att stödja insatser av karaktären energirelaterad grundforskning. För att säkerställa att insatser av denna karaktär ges rimliga förutsättningar bör samrådet ske med Vetenskapsrådet och Formas. Regeringen gör samtidigt bedöm-

ningen att det bör överlåtas åt Energimyndigheten och övriga forskningsfinansiärer att gemensamt bestämma omfattningen och formerna för den verksamhet de hanterar och finansierar i samråd.

Vidare anförs att modellen för samverkan mellan Energimyndigheten och Vetenskapsrådet bör ligga till grund för samverkan även på andra områden. Beträffande samverkan kring energianvändning i bebyggelsen, transportsektorn och andra sektorer meddelar regeringen sin avsikt att uppdra åt Energimyndigheten att i samråd med Formas inrätta en kommitté för forskning kring energianvändning i bebyggelse. Inom området energirelaterad transportforskning, där Vinnova bedriver verksamhet, kan inrättandet av en kommitté tillse att området ges rimliga förutsättningar.

Mer aktivt genomförande på myndighetsnivå

Enligt regeringens uppfattning fordrar en ökad koncentration av insatserna och en ökad ambition vad gäller kommersialisering av resultaten, samverkan med näringslivet och harmonisering med andra styrmedel fördjupade kunskaper om energisystemets funktion och ökade insatser kring analys och strategiarbete. Ansvaret för dessa insatser bör ges till Energimyndigheten, anser regeringen och framhåller samtidigt att myndighetens arbete med utvecklingsplattformar bör utgöra en god grund för framtida insatser.

Regeringen gör bedömningen att det är angeläget att öka Energimyndighetens insatser kring analys och sammanställning av utvecklingsläget inom olika delar av energiområdet samt rörande uppföljning, rapportering och resultatspridning från programmet. Därtill anser regeringen att ansträngningarna för att integrera resultaten från energiforskningen i den löpande utrednings-, prognos- och redovisningsverksamheten bör fortsätta och ges högre prioritet.

Starkare internationell roll

I propositionen erinras om att möjligheterna till internationellt samarbete finns i flera olika forum, såsom Nordisk Energiforskning, den internationella energiorganisationen IEA och EU. Regeringen konstaterar att svenska aktörer redan i dag i stor utsträckning deltar i dessa internationella sammanhang, men menar att det finns möjligheter att öka ambitionsnivån på detta område. Enligt regeringen finns det stora fördelar med att delta i internationella program och samarbetsformer på ett mer proaktivt sätt. Sverige och svenska aktörer borde genom väl underbyggda insatser kunna påverka utformningen av t.ex. EU:s ramprogram och ta initiativ till nya insatser inom ramen för IEA eller i form av andra bilaterala och multilaterala samarbeten.

Då Energimyndigheten har ansvaret för de långsiktiga energipolitiska insatserna är det enligt regeringen naturligt att myndigheten har det huvudsakliga ansvaret för det svenska deltagandet i internationellt samarbete vad gäller forskning, utveckling och demonstration på energiområdet. I sitt strategiska arbete och i sina prioriteringar bör Energimyndigheten ta ökad

hänsyn till möjligheterna med internationellt samarbete och i ökad utsträckning stödjande arbete för att initiera och utforma framgångsrika ansökningar och projektförslag på strategiskt viktiga områden.

Bättre koncentration avseende starka forskarmiljöer

Regeringen anser att Energimyndigheten även bör ges ansvaret att inom det löpande strategi- och prioriteringsarbetet på bästa sätt främja uppbyggnaden och vidmakthållandet av starka forskarmiljöer på energiområdet med sådan inriktning och bredd som gör dem till attraktiva partner för internationellt samarbete och för samverkan med svenskt näringsliv. I Energimyndighetens ansvar bör också ingå att samråda med Vetenskapsrådet, Formas och Vinnova kring satsningen på starka forskningsmiljöer i enlighet med propositionen om forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80).

Därtill framhålls att kompetenscentrum är ett kraftfullt instrument för att främja samverkan mellan starka forskarmiljöer och svenskt näringsliv och säkerställa forskningens näringslivsrelevans. För närvarande finns 28 kompetenscentrum, varav fem är verksamma inom energiområdet med stöd av Energimyndigheten. Regeringen anser att Energimyndigheten aktivt bör verka för att vidareutveckla denna samverkansform.

Motionerna

I motion 2005/06:N20 (m) framhålls att det i propositionen saknas tydliga krav för utvärdering av forskningens kvalitet. All statlig forskning måste enligt motionärerna uppfylla högt ställda krav om kvalitet, och ett tillkännagivande därom anmodas. Med hänvisning till kvalitetskravet anser motionärerna att förslaget i propositionen om att låta Energimyndigheten ansvara för medlen för energiforskning bör avvisas. Ytterligare ett skäl till att avvisa detta förslag är att uppgiften att övervaka konkurrensen på energimarknaden svårligen låter sig förenas med uppgiften att fördela de statliga forskningsanslagen.

Riksdagen bör enligt vad som anförs i motion 2005/06:N22 (fp) avslå förslagen i propositionen dels om verksamhetens långsiktighet, dels om övergripande mål och konkretisering av dessa. Propositionen präglas av en övertro på politisk detaljstyrning av forskning och forskningsområden, sägs det. Energiforskning bör i stället behandlas som forskning inom andra områden, och en separat proposition om energiforskning bedöms vara obehövlig. Motionärerna motsätter sig även den vision om omställningen av energisystemet som regeringen presenterar i propositionen då en fortsatt avveckling av kärnkraften ingår i denna. Att avveckla kärnkraften är varken nödvändigt eller önskvärt, utan tvärt om försvårar det minskningen av fossila bränslen, anförs det. Av detta skäl motsätter sig motionärerna även vad som anförs i propositionen om att kärnkraften (fission) skall uteslutas ur energiforskningen. Kärnkraften bör i stället ses som en energikälla bland andra, och dess utvecklingspotential bör tillvaratas, anser motionä-

terna. Vidare förordas ett riksdagsuttalande om att ett energikutvecklingsråd inte behöver inrättas. Motionärerna anser inte heller att Energimyndigheten skall administrera medlen inom anslaget för energiforskning (35:5). I likhet med Vetenskapsrådet menar de att detta riskerar att få allvarliga konsekvenser för den långsiktiga grundforskningen inom området och även för synergien med ett flertal andra grunddiscipliner. I stället pläderas för ökade fakultetsanslag och att lärosätena själva får besluta om inriktningen på forskningen. I motionen framförs även kritik mot att sex temaområden för energiforskning pekas ut; ett utpekande skulle medföra en risk för att andra viktiga forskningsområden kan komma att få en undanskymd roll. Därtill förordas ett uttalande rörande utvärderingen av energiforskningen. För att säkerställa att de medel som satsas används effektivt är det enligt motionärerna viktigt att insatserna för utvärdering förstärks. När det gäller ansvaret för kommersialisering på energiområdet anförs i motionen att det bör vara Vinnova snarare än Energimyndigheten som skall ha ansvaret för att idéer och projekt på energiområdet som bedöms ha kommersiell potential ges ett sådant stöd att deras tekniska och marknadsmässiga förutsättningar kan prövas. Även ett tillkännagivande om att Sverige aktivt bör delta i olika typer av internationell samverkan, såsom exempelvis International Partnership for the Hydrogen Economy (IPHE), anmodas i motionen.

Frågan om svenskt deltagande i IPHE tas även upp i motion 2005/06: MJ46 (fp). I motionen påpekas att vätgasteknologi har många fördelar ur miljösynpunkt och att internationellt samarbete är viktigt. Sverige skulle kunna bidra till den internationella forskningen och dessutom aktivt ta del av utvecklingen i andra länder. Motionärerna anser därför att Sverige bör bli medlem i IPHE.

I motion 2005/06:N243 (fp) behandlas forskning rörande alternativ energi, och motionärerna framhåller att forskning inom energiområdet i samverkan med företag behöver förstärkas. Vidare anförs att ett kluster av forskare med fokus på framför allt bioenergi skulle kunna ha sitt säte i regionen Dalsland – Värmland.

Att synen på energiforskningens uppgift och mål som redovisas i propositionen är alltför snäv framhålls i motion 2005/06:N21 (kd). Forskningens roll bör i stället vara att förutsättningslöst bidra till en utveckling av energisystemet. Motionärerna anser att de övergripande energipolitiska målen skyndsamt behöver tillföras konkreta och kvantitativa målsättningar och förordar ett riksdagsuttalande om att regeringen bör återkomma med nya kvantifierbara och mätbara mål för de långsiktiga insatserna kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet. Därtill menar de att riksdagen bör avslå förslaget om ett energikutvecklingsråd. Att låta Energimyndigheten fördela alla statliga medel till energiforskning med syftet att snabba på omställningen av energisystemet är inte bästa sättet att nå målen, anförs det.

För att Sverige skall kunna uppnå målet om ett ekologiskt uthålligt energisystem utan drastiska prisförändringar, elbrist eller andra betydande påfrestningar på välfärd och sysselsättning krävs att satsningar görs på energiforskning och energiteknisk utveckling, anförs det i motion 2005/06: N476 (kd), och ett riksdagsuttalande därom anmodas.

Vissa kompletterande uppgifter

International Partnership for the Hydrogen Economy (IPHE) bildades år 2003 för att samordna forskning, utveckling, demonstration och kommersiella aktiviteter relaterade till vätgas och bränsleceller. Medlemmarna, som är 17 till antalet, är Australien, Brasilien, Kanada, Kina, EG-kommissionen, Frankrike, Tyskland, Island, Indien, Italien, Japan, Sydkorea, Nya Zeeland, Norge, Ryssland, Storbritannien och Förenta staterna.

När det gäller frågan om ett svenskt medlemskap i organisationen kan erinras om det svar samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin gav i november 2004 med anledning av en fråga (fr. 2004/05:379) av Marie Wahlgren (fp). I sitt svar framhöll statsrådet att Sverige deltar på många sätt i internationellt samarbete kring energiteknisk forskning och utveckling. Inom EU görs kraftfulla insatser. Inom det s.k. Quick-start-programmet bedrivs en satsning omfattande 2,8 miljarder euro under perioden fram till år 2015. Även inom den internationella energiorganisationen IEA (International Energy Agency) och inom Nordisk energiforskning deltar Sverige i insatser kring produktion, lagring och användning av vätgas. Vidare framhölls att det är riktigt att Sverige inte är medlem i det av Förenta staterna initierade International Partnership for the Hydrogen Economy (IPHE). Både EG-kommissionen och IEA samverkar dock med IPHE. Genom Sveriges medlemskap i EU och vårt deltagande i IEA har vi således indirekt kontakt med samarbetet inom IPHE. Sverige för även en dialog med IPHE för att utröna formerna och villkoren för ett eventuellt svenskt deltagande, men något slutligt ställningstagande har ännu inte gjorts.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande under sex rubriker – Utgångspunkter för insatserna, Inrättandet av ett energikutvecklingsråd, Verksamhetens inriktning och mål, Kommersialisering på energiområdet, Energitrygghetens roll och Internationell samverkan.

Utgångspunkter för insatserna

Som i det föregående redovisats tar propositionen sin utgångspunkt i en vision för omställningen av energisystemet. Enligt utskottets uppfattning är omställningen till ett hållbart energisystem nödvändig för att Sverige skall kunna uppfylla gjorda åtaganden, t.ex. beträffande utsläpp av växthusgaser.

Även avvecklingen av kärnkraften anser utskottet vara en av grunderna i omställningsarbetet. I likhet med regeringen menar utskottet därför att de allmänna energipolitiska målen, strategin för den fortsatta avvecklingen av kärnkraften, det övergripande målet för de långsiktiga energipolitiska insatserna, klimatpolitiken, miljöpolitiken samt arbetet inom oljekommissionen utgör viktiga led för visionen att ställa om energisystemet till vad som är långsiktigt hållbart. Det sagda innebär att utskottet inte delar uppfattningen i motion 2005/06:N22 (fp) rörande den vision som framläggs i propositionen. Till skillnad från motionärerna anser utskottet, som ovan anförts, att avvecklingen av kärnkraften utgör en väsentlig del av denna vision. Mot denna bakgrund bör motionen avslås av riksdagen.

I motion 2005/06:N20 (m) framhålls bl.a. att propositionen präglas av en övertro på en stark statlig styrning av forskningens inriktning och att det i propositionen saknas tydliga krav på utvärdering av forskningens kvalitet. Utskottet delar inte denna uppfattning. Tvärtom menar utskottet att det program för energiforskning som presenteras i propositionen innehåller en hög grad av flexibilitet. Som anføres i propositionen bör den portfölj av insatser som genomförs väljas med utgångspunkt i de övergripande målen och kriterierna och inte begränsas till enskilda tekniker. Bortsett från forskning kring kärnkraft (fission) bör således alla tänkbara alternativ, även sådana som i dag inte ingår i programmet, såsom fusionskraft samt avskiljning och lagring av koldioxid etc., kunna värderas mot varandra utifrån deras förutsättningar att bidra till omställningen. Ansvaret för bedömningen av hur olika områden kan bidra till uppfyllandet av de övergripande målen vilar på Energimyndigheten. När det gäller uppföljningen av insatserna vill utskottet peka på de olika mått, indikatorer och utvärderingar som Energimyndigheten presenterat en struktur för, vilken även redogörs för i propositionen. Utskottet återkommer även till frågorna om uppföljning och utvärdering av insatserna i avsnittet om verksamhetens inriktning och mål.

Med hänvisning till det anförda avstyrks nämnda motioner i här aktuella delar.

Inrättandet av ett energiutvecklingsråd

I två av de här aktuella motionerna – 2005/06:N21 (kd) och 2005/06:N22 (fp) – förordas att riksdagen skall ta ställning mot det energiutvecklingsråd som regeringen i propositionen meddelat sin avsikt att inrätta. Utskottet delar inte motionärernas uppfattning på denna punkt. Enligt utskottets mening är det viktigt att den övergripande visionen om en omställning till ett hållbart energisystem konkretiseras och förankras. Som anføres i propositionen kan det behövas en organisation som kan bidra till konkretisering och förankring av visionen om omställningen av energisystemet på en mer övergripande nivå än myndigheternas. I detta arbete kan det vara betydelsefullt att skapa en dialog med olika berörda aktörer – näringsliv, organisationer och myndigheter – i syfte att få dessa att samverka kring

omställningen av energisystemet och till utvecklingen av svenskt näringsliv. Genom att skapa en samsyn mellan staten och näringslivet kan omställningen bli en stark drivkraft för teknik- och affärsutveckling. Vidare kan ett sådant råd vara ett lämpligt forum för en rådgivande diskussion kring olika energipolitiska styrmedel. Att för dessa ändamål inrätta ett råd under ledning av statsrådet med ansvar för energifrågorna ser utskottet som ändamålsenligt. Utskottet ställer sig således bakom regeringens bedömning när det gäller att inrätta ett energiutvecklingsråd.

Med hänvisning till det anförda avstyrks nämnda motioner i här aktuella delar.

Verksamhetens inriktning och mål

Hösten 2004 fastställde riksdagen (prop. 2004/05:1 utg.omr. 21, bet. 2004/05:NU3) att två övergripande, separata men samverkande, mål skall gälla för de långsiktiga energipolitiska insatserna. Enligt vad som då beslutades är målet för de långsiktiga energipolitiska insatserna att bygga upp sådan vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens inom universiteten, högskolorna, instituten, myndigheterna och näringslivet som behövs för att genom tillämpning av ny teknik och nya tjänster möjliggöra en omställning till ett långsiktigt hållbart energisystem i Sverige, samt att utveckla teknik och tjänster som genom svenskt näringsliv kan kommersialiseras och därmed bidra till energisystemets omställning och utveckling såväl i Sverige som på andra marknader.

I den proposition som nu förelagts riksdagen har regeringen presenterat riktlinjerna för de fortsatta långsiktiga energipolitiska insatserna kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet. Enligt förslaget skall insatserna ges långsiktiga förutsättningar. Vidare skall uppföljningar och oberoende utvärderingar genomföras vart fjärde år som underlag för successiva revideringar av verksamhetens inriktning och mål. Utskottet bejakar förslaget i propositionen i denna del. När det gäller insatsernas varaktighet konstaterar utskottet att såväl erfarenheterna från tidigare insatser som scenarier och visioner för framtiden pekar på att insatser kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet kommer att vara angelägna under överskådlig tid. Detta talar enligt utskottets uppfattning för att insatserna inte bör tidsbegränsas. Samtidigt finns behov av att göra avstämningar och omprövningar med jämna mellanrum, vilka kan leda till revidering av omfattningen och inriktningen utav insatserna. Utskottet anser därför, i likhet med regeringen, att det är lämpligt att följa upp verksamheten genom en oberoende utvärdering av kvalitet och relevans vart fjärde år. Det innebär att nästa oberoende utvärdering av insatserna bör äga rum efter utgången av år 2008.

Vidare har i propositionen föreslagits att de övergripande målen för insatserna skall kompletteras med visioner, operativa mål och delmål. Regeringen anser att genomförandet av statliga insatser för att främja utvecklingen av teknik för framtidens energisystem behöver tydliga och

uppföljningsbara mål som säkerställer att resurserna används på bästa sätt. Även på denna punkt delar utskottet regeringens uppfattning. Som redovisas i propositionen har Energimyndigheten tagit fram en struktur för planering, genomförande och uppföljning av insatserna kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet. Insatserna struktureras inom sex olika temaområden för vilka etableras visioner, delmål och indikatorer för uppföljning. Utskottet anser att såväl indelningen i olika temaområden som den struktur för prioritering, genomförande och uppföljning som Energimyndigheten tagit fram utgör en bra grund för det fortsatta arbetet. I detta sammanhang vill utskottet även framhålla vikten av att den struktur för insatserna som presenteras i propositionen tillsammans med de mål och indikatorer som används för att följa upp insatserna på ett tydligt sätt återspeglas i den resultatredovisning och resultatbedömning som regeringen återkommande avlämnar i budgetpropositionen.

Det ovan sagda innebär att utskottet inte delar uppfattningen i motion 2005/06:N22 (fp) om att riksdagen skall avslå propositionen i här berörda delar. Den kritik som framförs i motionen mot att peka ut sex temaområden anser utskottet vara obefogad. Som anförs i propositionen bör alla insatser kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering som kan ha relevans för omställningen av energisystemet kunna övervägas. Beträffande vad som sägs i motionen om att inte utesluta kärnkraft (fission) ur energiforskningsprogrammet vill utskottet erinra om att utvecklingen av kärnkraften är en central del av den förda energipolitiken, vilket även återspeglas i den vision om omställningen till ett hållbart energisystem som inledningsvis redogörs för i propositionen. Hur uppföljningen och utvärderingen av insatserna skall genomföras anser utskottet väl har redogjorts för i propositionen. Även på denna punkt bör således riksdagen avvisa motionen.

När det gäller kravet i motion 2005/06:N21 (kd) om att regeringen bör återkomma med nya mätbara mål för insatserna kring energiforskning vill utskottet peka på att den struktur för planering, genomförande och uppföljning av insatserna kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet som Energimyndigheten tagit fram och som utskottet här ställer sig bakom onödiggör ett uttalande i enlighet med vad motionärerna förordar.

Därtill anser utskottet att riksdagen bör avslå de här aktuella yrkandena i motionerna 2005/06:N243 (fp) och 2005/06:N476 (kd).

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag dels om verksamhetens långsiktighet, dels om övergripande mål och konkretisering av dessa. Samtliga i detta avsnitt berörda motionsyrkanden avstyrks.

Kommersialisering på energiområdet

Utskottet delar den bedömning som görs i propositionen om att det är nödvändigt att resultaten från forsknings- och utvecklingsinsatserna på energiområdet i ökande utsträckning omsätts i kommersiella produkter som kan bidra till såväl omställningen av energisystemet som till Sveriges ekonomiska tillväxt. Denna strävan återspeglas även i de övergripande mål för de långsiktiga energipolitiska insatserna som riksdagen fastställde hösten 2004 (prop. 2004/05:1 utg.omr. 21, bet. 2004/05:NU3), varav framgår att målet för de långsiktiga energipolitiska insatserna bl.a. är att utveckla teknik och tjänster som genom svenskt näringsliv kan kommersialiseras och därmed bidra till energisystemets omställning och utveckling såväl i Sverige som på andra marknader.

Som i det föregående redovisats menar regeringen att Energimyndigheten bör ges ett särskilt ansvar för att idéer och projekt inom energiområdet som bedöms ha kommersiell potential ges ett sådant stöd att deras tekniska och marknadsmässiga förutsättningar kan prövas. Energimyndigheten har under år 2005 etablerat en funktion, Affärsutveckling och kommersialisering, som stöd för utveckling och exploatering av affärsidéer. Myndigheten har även, i slutet av år 2005, inkommit med en skrivelse till regeringen vari behovet av ökade möjligheter till statligt stöd för ökat nyttiggörande och kommersialisering av energirelaterade tekniker uppmärksammas. Utskottet är positivt till de åtgärder som hittills vidtagits för att förbättra förutsättningarna för kommersialisering på energiområdet. I linje med det övergripande mål som riksdagen fastställt är det angeläget att kommersialisering integreras i arbetet i än högre grad. Utskottet delar därför regeringens uppfattning att Energimyndigheten bör ges ett särskilt ansvar för att idéer och projekt inom energiområdet som bedöms ha kommersiell potential ges ett sådant stöd att deras tekniska och marknadsmässiga förutsättningar kan prövas.

Det ovan sagda innebär att utskottet inte delar uppfattningen i motion 2005/06:N22 (fp) om att det bör vara Vinnova och inte Energimyndigheten som skall ha ansvaret för att idéer och projekt inom energiområdet som bedöms ha kommersiell potential ges ett sådant stöd att deras tekniska och marknadsmässiga förutsättningar kan prövas. Motionen avstyrks följaktligen i här berörd del.

Energimyndighetens roll

Som i det föregående redovisats har regeringen gjort bedömningen att Energimyndighetens övergripande roll och ansvar bör stärkas. Som ett led i detta skall medlen för forskning, utveckling och demonstration på energiområdet administreras av myndigheten. I två motioner – 2005/06:N20 (m) och 2005/06:N22 (fp) – har en annan mening framförts. Utskottet har i denna fråga följande uppfattning.

Administrationen av det långsiktiga energipolitiska programmet har tidigare varit uppdelat på fyra olika myndigheter – Energimyndigheten, Vetenskapsrådet, Formas och Vinnova. Energimyndigheten har dock disponerat huvuddelen av medlen inom programmet (ca 80 % år 2003). Långenutredningen har övervägt (SOU 2003:80) för- och nackdelar med att låta en myndighet ensam ansvara för verksamheten och kommit fram till att Energimyndigheten ensam bör ansvara för hela energiforskningsprogrammet.

Utskottet delar utredningens och regeringens bedömning i denna fråga. Även om det finns vinster med att ha flera myndigheter engagerade i verksamheten ser utskottet att fördelarna med en gemensam huvudman för hela energiforskningsprogrammet väger över. Därigenom kan bl.a. ett helhetsperspektiv för verksamheten lättare skapas. Enligt utskottets uppfattning är Energimyndigheten mest lämpad för denna uppgift.

Med hänvisning till det anförda avstyrks nämnda motioner i här aktuella delar.

Internationell samverkan

I motion 2005/06:N22 (fp) framhålls att internationellt samarbete är viktigt för forskningen. Denna uppfattning delas av utskottet. Möjligheter till internationellt samarbete finns inom en rad olika forum, såsom Nordisk Energiforskning, den internationella energiorganisationen IEA och EU, där svenska aktörer i dag deltar i stor utsträckning. Utskottet konstaterar även att regeringen i propositionen har redovisat sin bedömning att det är motiverat att höja ambitionsnivån ytterligare och inta ett än mer aktivt förhållningssätt till internationellt samarbete vad gäller forskning, utveckling och demonstration på energiområdet.

När det gäller förslaget i nyssnämnda motion, vilket även framförs i motion 2005/06: MJ46 (fp), om att Sverige skall ansöka om medlemskap i International Partnership for the Hydrogen Economy vill utskottet påminna om att Sverige, såsom medlem av EU, har indirekt kontakt med samarbetet inom organisationen. Utskottet ser inget skäl för riksdagen att begära att regeringen skall ansöka om medlemskap i nämnda organisation.

Med hänvisning till det anförda avstyrks de båda här aktuella motionerna i berörda delar.

Energipolitiska insatser på klimatområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna vad regeringen förordar om energipolitiska insatser på klimatområdet och samtidigt avslå ett motionsyrkande vari Sidas delaktighet i projekten berörs.

Jämför reservation 8 (fp, mp).

Propositionen

Regeringens uppfattning är att energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser ingår som en viktig del i energipolitiken och strategin för minskad klimatpåverkan från energisektorn. Åtgärder mot klimatförändringar måste i det längre perspektivet i ökad omfattning vidtas i internationellt samarbete. Enligt vad som föreslås i propositionen skall insatserna huvudsakligen inriktas på bilateralt och multilateralt samarbete avseende Kyotoprotokollets projektbaserade mekanismer, dvs. gemensamt genomförande (Joint Implementation, JI), som avser klimatprojekt mellan industriländer, och mekanismen för ren utveckling (Clean Development Mechanism, CDM), som avser klimatprojekt i utvecklingsländer.

Sverige bör arbeta vidare med att genomföra projekt inom de projektbaserade mekanismerna, och Energimyndigheten bör enligt regeringen fortsatt ha huvudansvaret för att aktivt initiera och genomföra sådana projekt. Projekten skall vara föredömliga och tillgodose högt ställda krav på effektivitet och trovärdighet. Prioritering skall ske utifrån förväntad kostnadseffektivitet. Verksamheten bör kunna tjäna som en kanal för internationell spridning av tillämpad svensk teknik för energieffektivisering och förnybar energi.

För det fortsatta energipolitiska internationella klimatsamarbetet inom ramen för ett svenskt program för gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling beräknas 18,1 miljoner kronor årligen i enlighet med budgetpropositionen för år 2006. Regeringen avser att återkomma om resursbehovet för perioden 2007–2012.

De anvisade medlen skall huvudsakligen förstärka det svenska programmet för utveckling av gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling. Insatser skall även göras för att utveckla EU:s utsläppshandelsystem och internationellt samarbete för en hållbar och effektiv anpassning av energiförsörjningen till de krav som fortsatta globala insatser mot klimatförändringar ställer. Insatser för småskaliga CDM-projekt i de minst utvecklade länderna skall ges hög prioritet i den mån dessa förväntas vara kostnadseffektiva. Dessa insatser skall genomföras av Energimyndigheten i samråd med Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida). Regeringen menar att ett ökat samarbete mellan Energimyndigheten och Sida bör ske. Samarbetet kan bl.a. innebära att Energimyndigheten inhämtar råd från Sida när det gäller samarbeten i utvecklingsländer, och kapacitetsuppbyggande insatser kan övervägas i anslutning till projekten.

Vidare påpekas att Energimyndigheten har till uppgift att vara kontaktpunkt i frågor som rör CDM och JI samt att bistå svenska företag som önskar delta i JI och CDM med stöd och rådgivning. Inom ramen för anslaget bör även rymmas medel för förberedelser och utvecklingsarbete rörande projektmekanismerna och marknader för utsläppshandel och länkar mellan sådana marknader.

Motionen

I motion 2005/06:N22 (fp) framhålls vikten av kvalitet på insatserna inom ramen för mekanismen för ren utveckling. Motionärerna anser att det finns behov av en vetenskaplig granskning av projekten och deras effekter. Det är viktigt att dessa projekt inte har en lägre kvalitet eller kvalitetsgranskning än normala biståndsprojekt, anförs det i motionen. Därför är Sidas delaktighet i dessa projekt och i utvärderingen av dem viktig, och ett riksdagsuttalande därom förordas.

Vissa kompletterande uppgifter

2002 års riktlinjer för energipolitiken

De riktlinjer för energipolitiken som riksdagen fastställde våren 2002 (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17) omfattade även insatser på klimatområdet. I propositionen anfördes följande (s. 19).

Utgångspunkten för de energipolitiska klimatinsatserna följer de riktlinjer som fastställdes av riksdagen 1997. Energipolitiken bör, med utgångspunkt i 1997 års energipolitiska beslut, bidra till att det klimatpolitiska delmålet för perioden 2008–2012 uppnås och att en god grund läggs för att det långsiktiga klimatmålet till år 2050 kan uppnås samt möjliggöra att detta kan ske parallellt med den fortsatta omställningen av energisystemet (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02:MJU10, rskr. 2001/02:163). Riktlinjerna innebär bl.a. att en begränsning av utsläppen av växthusgaser bör karaktäriseras av kostnadseffektiva insatser såväl nationellt som internationellt. Det innebär bl.a. att nationella åtgärder inom energiområdet från kostnads- och effektivitetssynpunkt bör vägas mot insatser inom andra sektorer. De svenska insatserna utformas med hänsyn till svensk industri och dess konkurrenskraft, sysselsättning, välfärd och energiförsörjning.

Det internationella perspektivet är fortsatt centralt. Samarbetet bör, förutom aktuella projekt inom ramen för s.k. *gemensamt genomförande*, även omfatta *mekanismen för en ren utveckling*. Sverige bör ha en positiv inställning till internationella initiativ såsom EG-kommissionens förslag till direktiv om ett system för handel med utsläppsrätter inom EU samt ett försöksområde för de flexibla mekanismerna i Östersjöregionen. Förberedelser vidtas för att Sverige skall kunna delta i ett system för handel med utsläppsrätter. Flexibla mekanismer kan minska åtgärdskostnaderna och därmed minimeras effekterna på industrins konkurrenskraft, välfärd, sysselsättning och energiförsörjning. Flexibla mekanismer utgör ett komplement till åtgärder som vidtas på nationell nivå. Regeringens förslag till långsiktigt klimatmål är till avgörande del beroende av internationellt samarbete och insatser i alla länder.

Energipolitiken skall utformas under beaktande av riksdagens klimatmål. Klimatpolitiken skall utvärderas år 2004 och 2008. Dessa utvärderingar har även betydelse för energipolitiken.

Propositionen om en nationell klimatpolitik i global samverkan

I mars 2006 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen om en nationell klimatpolitik i global samverkan (prop. 2005/06:172). I propositionen föreslås bl.a. att klimatmålet enligt 2002 års klimatpolitiska beslut

skall ligga fast. Det innebär att de svenska utsläppen av växthusgaser som ett medelvärde för perioden 2008–2012 skall vara minst 4 % lägre än utsläppen år 1990. Målet skall uppnås, enligt vad som anförs i propositionen, utan kompensation för upptag i kolsänkor eller med flexibla mekanismer. Utsläppen räknas som koldioxidekvivalenter och omfattar Kyotoprotokollets sex växthusgaser. Vidare gör regeringen bedömningen att utsläppen för Sverige år 2020 bör vara 25 % lägre än utsläppen år 1990. Målet skall fortlöpande följas upp vid kontrollstationer minst vart femte år med början år 2008. Därtill framhålls i propositionen att en sammanhållen klimat- och energipolitik bör utvecklas och att förutsättningar bör skapas för att bryta Sveriges beroende av fossila bränslen för transport och uppvärmning till år 2020. Regeringen meddelar även sin avsikt att återkomma till frågan om en sammanhållen energi- och klimatpolitik i anslutning till den kommande klimatpolitiska kontrollstationen. Ärendet behandlas av miljö- och jordbruksutskottet (bet. 2005/06:MJU14) och skall, enligt planeringen, behandlas i kammaren den 16 juni 2006.

Utskottets ställningstagande

Klimatförändringarna är ett globalt problem som bara kan lösas genom samarbete över gränserna. En viktig del i strategin för minskad klimatpåverkan från energisektorn är, som anförs i propositionen, energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser. I likhet med vad som föreslås i propositionen anser utskottet att insatserna i huvudsak skall inriktas på bilateralt och multilateralt samarbete avseende Kyotoprotokollets projektbaserade mekanismer. Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att Sverige medverkar i internationella projekt, inom ramen för s.k. gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling, som syftar till att begränsa utsläppen av växthusgaser. Enligt utskottets mening bör Energimyndigheten även fortsättningsvis ha huvudansvaret för att aktivt initiera och genomföra sådana projekt. Sammanfattningsvis bör riksdagen därför bifalla förslaget i propositionen rörande energipolitiska insatser på klimatområdet.

Utskottet noterar även regeringens avsikt att återkomma beträffande resursbehovet för perioden 2007–2012 avseende det svenska programmet för gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling.

När det gäller vad som anförs i motion 2005/06:N22 (fp) om projekt inom ramen för mekanismen för ren utveckling och Sidas delaktighet i projekten konstaterar utskottet att det i propositionen framhålls att ett ökat samarbete bör ske mellan Energimyndigheten och Sida. Detta kan bl.a. innebära att Energimyndigheten inhämtar råd från Sida när det gäller samarbeten i utvecklingsländer, och kapacitetssuppbäggande insatser kan övervägas i anslutning till projekten. Enligt utskottets mening borgar detta för en större delaktighet från biståndsmyndigheten i projekten, i linje med vad motionärerna efterfrågar. Motionen bör mot denna bakgrund kunna avslås.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motion 2005/06:N22 (fp) i motsvarande del.

Vattenfall AB

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett antal motionsyrkanden rörande verksamheten vid Vattenfall AB och regeringens styrning av bolaget. Utskottet hänvisar bl.a. till de beslut som tagits och åtgärder som vidtagits.

Jämför reservationerna 9 (m, fp, kd) och 10 (mp).

Motionerna

Åtgärder för att åstadkomma en bättre fungerande elmarknad efterlyses i motion 2005/06:N250 (s). Motionärerna anser bl.a. att Vattenfall AB borde gå i spetsen för att hålla rimliga priser.

Ett riksdagsuttalande om att regeringen bör framlägga förslag om en börsintroduktion av Vattenfall förordas i motion 2004/05:N405 (m). I moti-onen redogörs vidare för att det finns flera anledningar till varför det är angeläget att börsintroducera och privatisera det statliga bolaget Vattenfall.

I motion 2005/06:MJ520 (v) förordas att riksdagen genom ett tillkännagivande tillser att regeringen, genom ägardirektiv till företaget, ålägger Vattenfall att bygga laxtrappor eller andra fiskvandringssvågar i de reglerade älvar där bolaget har sin verksamhet och där en sådan utbyggnad är möjlig.

Styrningen av Vattenfall tas upp i Miljöpartiet de grönas motion 2005/06:N338, och motionärerna förordar riksdagsuttalanden om att regeringen bör agera för att Vattenfall dels skall minska koldioxidutsläppen, dels inte skall investera i ny kolkraft eller brunkolskraft.

Vissa kompletterande uppgifter

Vattenfalls bolagsordning

Enligt bolagsordningen skall Vattenfall AB inom ramen för kravet på affärs-mässighet vara det ledande företaget i omställningen till en ekologiskt och ekonomiskt uthållig svensk energiförsörjning och direkt eller genom dotter- och intressebolag bedriva energiverksamhet samt tillhandahålla och bedriva handel med produkter och tjänster inom områden som befrämjar, stöder eller kompletterar energiverksamheten, företrädesvis inom data- och telekommunikationsområdet samt abonnemangsrelaterade produkter och tjänster. Därutöver skall bolaget bedriva entreprenad- och konsultverksamhet inom främst energiområdet. Bolaget skall vidare direkt eller genom

dotter- och intressebolag äga och förvalta dels fastigheter, dels aktier och andra värdepapper med anknytning till nämnda verksamheter. Därjämte skall bolaget bedriva annan med det föregående förenlig verksamhet.

Vid bolagsstämman i april 2005 beslutades om ett tillägg i bolagsordningen, nämligen att Vattenfall inom ramen för kravet på affärsmässighet skall vara det ledande företaget i omställningen till en ekologiskt och ekonomiskt uthållig svensk energiförsörjning. Ändringen motiverades på stämman, och texten lades som en bilaga till stämmoprotokollet. Motiveringen lyder som följer:

Riksdagen har beslutat att Vattenfalls huvuduppgift är att på ett effektivt sätt producera och leverera el till sina kunder. Därmed uppnås trygg tillgång på el till ett rimligt pris, vilket är en viktig förutsättning för svensk industris konkurrenskraft och en viktig fråga för privatkunder. Riksdagen har även formulerat att Vattenfall skall leda utvecklingen mot en ekologiskt och ekonomiskt uthållig energiförsörjning i Sverige. Utvecklingen av ny ekologisk elproduktionsteknik och investeringar i el- och värmeproduktion från förnybara energislag skall därvid vara framträdande. Satsningarna skall baseras på att Vattenfall kan uppfylla marknadsmässiga avkastnings- och utdelningskrav i sin verksamhet.

Regeringen vill på detta sätt förtydliga ägarens direktiv att Vattenfall tar den ledande roll i omställningsarbetet i Sverige som Riksdagen beslutat om. Detta ligger också i linje med den ambitionen bolaget har uttryckt självt med sitt mål att bli "nummer ett för miljön".

Vattenfall bedriver verksamhet i hela värdekedjan och att vara i framkanten när det gäller minskad miljöpåverkan, effektiva processer och förnyelsebar energi i alla delar av verksamheten är en naturlig del i en framgångsrik affärsverksamhet. Vattenfall bör kontinuerligt utveckla energitjänster och erbjuda sina kunder rådgivning och produkter kring energieffektivisering.

Vattenfall, som främst är ett produktionsbolag, bör vara Sveriges ledande köpare av ny ekologisk produktionsteknik som är tekniskt och ekonomiskt gångbar.

Vattenfall har även investerat utomlands för att stärka sin konkurrenskraft. I varje land måste Vattenfall bedriva sin verksamhet efter de förutsättningar och den lagstiftning som gäller där och konkurrera på lika villkor som sina konkurrenter på marknaden. Att verka för en miljövänlig produktion och ökad användning av förnybar energi samt erbjuda sina kunder rådgivning och produkter kring energieffektivisering även i utlandsverksamheten bedöms ingå naturligt i en långsiktigt framgångsrik strategi. Vattenfall bör sträva efter att ligga i framkant inom dessa områden i de länder där bolaget verkar.

Vattenfall skall i årsredovisningen särskilt redogöra för sitt arbete inom förnybara energi samt hur bolaget arbetar med rådgivning och produkter till sina kunder kring energieffektivisering samt hur det möter kraven som ägaren ställt.

Regeringen om Vattenfall i 2005 års redogörelse för företag med statligt ägande

I skrivelse 2004/05:120 med redogörelse för företag med statligt ägande framhålls bl.a. att regeringen vill att Vattenfall skall öka sina satsningar inom förnybar energi för att ta en ledande roll i omställningsarbetet. Vidare anförs i skrivelsen att Vattenfall under året har utökad satsningarna

inom förnybar energi, framför allt genom köpet av Örestads Vindkraftspark som gör bolaget till Sveriges största vindkraftsoperatör. Bolaget bör kunna svara för minst 5 TWh ny elproduktion från förnybar energi inom vindkraft, bioenergi och solenergi i Sverige från 2002 års nivå till år 2010 under förutsättning att de stödsystem som finns bevaras, relevanta tillstånd ges inom rimlig tid och att bolaget har möjlighet att förvärva rättigheter på affärsmässiga villkor.

Riksdagens behandling av Riksrevisionens styrelses framställning angående granskningen av Vattenfall

Våren 2005 behandlade utskottet Riksrevisionens styrelses framställning angående granskningen av Vattenfall (2004/05:RRS5, bet. 2004/05:NU12). Bakgrunden till ärendet var att Riksrevisionen genomfört en granskning av Vattenfall och statens ägarförvaltning av bolaget. Samtliga av styrelsens förslag avstyrktes av utskottet och avslogs av riksdagen. Förslagen från Riksrevisionens styrelse följdes upp i olika reservationer (m, fp, kd, c; fp, kd, c). I nämnda betänkande redogörs för riksdagens tidigare beslut rörande bolaget.

Om tidigare krav på privatisering av Vattenfall

Hösten 2003 avstyrkte utskottet (bet. 2003/04:NU3) en motion innehållande förslag om att Vattenfall skall börsintroduceras och privatiseras. I sitt ställningstagande påpekade utskottet att det krav på en privatisering och börsintroduktion av Vattenfall som framfördes i motionen är en återkommande fråga som utskottet vid flera tidigare tillfällen behandlat. Som utskottet betonat vid dessa tillfällen är Vattenfall en viktig nationell resurs på energiområdet, inte minst när det gäller omställningen av energisystemet. På denna punkt hade utskottet inte ändrat uppfattning. Motionen tillstyrktes helt eller delvis i två reservationer (m, fp; kd).

Vattenfall och elpriset

Med anledning av vad som sägs i motion 2005/06:N250 (s) om att Vattenfall borde gå i spetsen för att hålla rimliga priser kan nämnas att bolaget vid årsstämman (2006-04-27) presenterade ett nytt system innebärande en s.k. lägstaprisgaranti. I korthet går det ut på att privatkunder kan binda sitt elpris i tre år till marknadens lägsta pris vid avtalstillfället. I avtalet ingår även en bytesrätt som ger kunden rätt att mot en administrativ avgift teckna ett nytt avtal om elpriset skulle sjunka. Vattenfalls avsikt är att lansera denna produkt före midsommar i år.

Tillkännagivande om åtgärder till förmån för fiske

Riksdagen anmodade nyligen regeringen (bet. 2005/06:BoU11) att utreda förutsättningarna att ändra regelverket så att regleringsföretagen kan åläggas att anlägga laxtrappor eller andra fiskvandringssvägar i alla reglerade vattendrag. Ställningstagandet gjordes med anledning av motionsförslag. I ställningstagandet anförde bostadsutskottet följande (s. 15).

På ett område anser utskottet att det finns anledning att behandla behovet av regeländringar med förtur och det gäller vandringssvägar för lax i reglerade vattendrag. Skälet till detta är att det är viktigt att snabbt gå vidare för att förbättra laxens möjligheter att reproducera sig. De utbyggda älvarna behöver förses med laxtrappor så att de livskraftiga laxarna kan ta sig upp till naturliga lekplatser. Detta är förenat med betydande kostnader som kraftbolagen måste ta ett ansvar för. En lösning skulle därför kunna vara att ålägga regleringsföretagen att bygga laxtrappor eller andra fungerande vandringssvägar vid alla dammar och kraftverk så att fisken kan vandra fritt. Förutsättningarna för att på detta sätt förmå regleringsföretagen att bygga laxtrappor eller andra fungerande vandringssvägar vid alla dammar och kraftverk är angelägna och bör enligt utskottets bedömning utredas av regeringen i särskild ordning, dvs. utan att avvakta de av regeringen aviserade utredningarna och regeringens ställningstaganden rörande vattenverksamheter i övrigt. Regeringen bör därför snarast utreda denna fråga och återkomma till riksdagen med nödvändiga lagförslag med anledning av det anförda.

En avvikande uppfattning lämnades i en reservation (s), vari framhölls att utfallet av utredningar som regeringen aviserat borde avvaktas innan ställning togs i frågan.

Utskottets ställningstagande

Verksamheten vid Vattenfall AB och regeringens styrning av bolaget berörs i några motioner. Med anledning av dessa vill utskottet anförda följande.

I motion 2005/06:N250 (s) framhålls vikten av låga elpriser för konsumenterna. Utskottet vill inledningsvis erinra om att energipolitiken enligt de riktlinjer som riksdagen fastställt skall utformas så att energimarknaderna ger en säker tillgång på energi till rimliga priser. När det gäller vad som i motionen anförts om att Vattenfall bör gå i spetsen för att hålla rimliga elpriser vill utskottet framhålla att bolaget, som tidigare redovisats, nyligen presenterat en s.k. lägstaprisgaranti. Enligt utskottets uppfattning ligger detta väl i linje med det motionärerna efterfrågar, varför motionen kan anses tillgodosedd och den avstyrks.

Beträffande vad som tas upp i motion 2005/06:MJ520 (v) om att Vattenfall bör åläggas att bygga laxtrappor, konstaterar utskottet att riksdagen nyligen, som nämnts i det föregående, anmodat regeringen att utreda förutsättningarna för att förmå regleringsföretagen att bygga laxtrappor eller andra fungerande vandringssvägar vid alla dammar och kraftverk så att fis-

ken kan vandra fritt. Utskottet anser inte att Vattenfall i detta avseende bör behandlas annorlunda än övriga regleringsföretag, varför motionen bör avslås av riksdagen.

När det gäller kraven i motion 2005/06:N338 (mp, –) om att Vattenfall dels skall minska koldioxidutsläppen, dels inte skall investera i ny kolkraft vill utskottet peka på att företaget enligt bolagsordningen inom ramen för kravet på affärsmässighet skall vara ledande i omställningen till en ekologiskt och ekonomiskt uthållig svensk energiförsörjning. För att tydliggöra innebörden av detta bilades till stämmoprotokollet år 2005 en motivering. Av denna framgår bl.a. hur ägarförvaltningen vill att bolaget skall agera utomlands. Som i det föregående redovisats sägs i motiveringen att Vattenfall i varje land måste bedriva sin verksamhet efter de förutsättningar och den lagstiftning som gäller där och konkurrera på lika villkor som sina konkurrenter på marknaden. Vidare påpekas att det bedöms ingå naturligt i en långsiktigt framgångsrik strategi att även i utlandsverksamheten verka för en miljövänlig produktion och ökad användning av förnybar energi samt erbjuda rådgivning och produkter kring energieffektivisering. Utskottet vill i detta sammanhang även uppmärksamma att Vattenfall driver ett mycket intressant forskningsprojekt kring det s.k. koldioxidfria kraftverket. Något uttalande från riksdagen om hur regeringen skall styra bolaget i detta avseende ser utskottet inget skäl för.

Beträffande motion 2004/05:N405 (m), vari förordas att Vattenfall skall börsintroduceras och privatiseras, vill utskottet framhålla att det inte ändrat uppfattning i frågan sedan detta spørsmål senast var föremål för riksdagens behandling. Nu som då tar utskottet avstånd ifrån en börsintroduktion och privatisering av bolaget.

Med det anförda avstyrks samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Förnybar energi m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett antal motioner med olika förslag rörande förnybar energi. Utskottet åberopar de beslut riksdagen tidigare fattat för att öka andelen förnybar energi samt erinrar om att riksdagen inom en snar framtid kommer att behandla ytterligare förslag som syftar till att gynna de energislag som inryms inom detta begrepp.

Jämför reservationerna 11 (m, fp), 12 (kd) och 13 (mp).

Motionerna

Att användningen av havre för uppvärmning ökar kraftigt framhålls i motion 2005/06:N372 (s). Av detta skäl efterlyses forskning rörande såväl miljökonsekvenser som etiska aspekter på området.

I motion 2005/06:N378 (s) anförs att det är viktigt att statsmakterna sätter upp mål för produktionen av förnybara bränslen för fordon i Sverige. Motionärerna påpekar att biogasaktörerna bedömt att det redan inom fem år är möjligt att producera 1 TWh biogas i Sverige per år. Motionärerna menar att detta borde fastställas som ett nationellt mål.

Det är angeläget med nya kostnadseffektiva system för bostadsuppvärmning, sägs det i motion 2005/06:409 (s). Motionärerna förordar därför ett pilotprojekt för användning av spillvärme från växthusodlingssystem för att ersätta direktverkande el för bostadsuppvärmning.

Ett riksdagsuttalande om att satsningar på förnybara energikällor som vattenkraft, vindkraft och solenergi behövs föreslås i motion 2005/06:N428 (s). Vidare anmodas ett uttalande av riksdagen om att den outnyttjade potentialen som finns för ökad biogasproduktion, bl.a. genom att använda avfallsprodukter, bör tas till vara.

Inhemska förnybara energikällor och bränslen bör utgöra en växande bas i det svenska energisystemet, anförs det i motion 2005/06:N476 (kd) med vidhängande förslag om ett tillkännagivande i saken. Vidare framhålls i motionen att ett europeiskt perspektiv måste läggas på energipolitiken, och ett uttalande om att EU bör satsa på att främja omställningen till förnybara bränslen föreslås.

I motion 2005/06:N414 (c) förordas ett tillkännagivande om att en nationell vätgasstrategi bör tas fram. Att strategin bör tas fram i nära samarbete mellan näringslivet och det offentliga framhålls av motionärerna, som även betonar att Sverige har goda förutsättningar att producera framtidens förnybara drivmedel.

I Miljöpartiets motion 2005/06:N338 förordas ett riksdagsuttalade om att en solvärmeutredning med uppgift att föreslå åtgärder till en snabbare och mer långsiktig uppbyggnad av solvärme i Sverige bör tillsättas.

Behovet av att analysera effekterna av den omfattande utbyggnaden av värmepumpar med avseende på effektbalansen, elproduktionsbehovet, elberoendet, miljön och effekterna på energiomställningen framhålls i motion 2005/06:N271 (mp) och ett tillkännagivande därom anmodas.

Solenergins potential när det gäller energiförsörjningen och omställningen av energisystemet betonas i motion 2005/06:N289 (mp) och ett tillkännagivande om det förespråkas. Motionärerna föreslår också ett långsiktigt investeringsstöd till ackumulatortankar. Även ett riksdagsuttalande om behovet av att öka kunskapen om beteendefrågor vid omställningsarbetet förordas av motionärerna.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Hösten 2004 avstyrkte utskottet (bet. 2004/05:NU3) en motion vari föreslogs en utredning om värmepumpars effekter. I sitt ställningstagande erinrade utskottet om att Svenska kraftnät fram till år 2008 svarar för att

en effektreserv hålls tillgänglig i det svenska elsystemet genom lagen (2003:436) om effektreserv. Därefter skall effektbalansen upprätthållas genom en marknadsbaserad lösning. Svenska kraftnät har, påpekade utskottet, även uppmärksammat frågan om effekten av ett ökat antal värmepumpar i energisystemet. Utskottet förutsatte att Svenska kraftnät, inom ramen för sitt ansvar för effektbalansen, följer den fortsatta utvecklingen även när det gäller värmepumpar och vidtar, om behov anses föreligga, nödvändiga åtgärder. En särskild utredning rörande värmepumpar med anledning av denna fråga eller någon av de i den aktuella motionen i övrigt berörda områdena såg utskottet inget behov av. Avvikande uppfattningar framfördes i två reservationer (m, fp; mp).

När det gäller förslagen i motion 2005/06:N289 (mp) kan nämnas att utskottet hösten 2004 (bet. 2004/05:NU3) avstyrkte identiska yrkanden med två av de tre här aktuella yrkandena. I en reservation (mp) förordades att riksdagen skulle bifalla yrkandet rörande solenergi. Beträffande yrkandet om beteendefrågor vid omställningsarbetet avstyrkte utskottet (enhälligt) ett liknande yrkande våren 2005 (bet. 2004/05:NU14).

Vissa tidigare riksdagsbeslut rörande förnybara energikällor

Enligt de riktlinjer för energipolitiken som riksdagen fastställde våren 2002 (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17) skall den svenska elförsörjningen tryggas genom ett energisystem som baseras på varaktiga, helst inhemska och förnybara, energikällor samt en effektiv energianvändning. Energin skall användas så effektivt som möjligt med hänsyn tagen till alla resurstillgångar. Det skall ställas stränga krav på säkerhet och omsorg om hälsa och miljö vid omvandling och utveckling av all energiteknik. Enerkipolitiken skall utformas under beaktande av de svenska miljö- och klimatmålen. Kärnkraften skall ersättas med effektivisering av elanvändningen, konvertering till förnybara energislag samt miljömässigt acceptabel elproduktionsteknik. Energiförsörjningen skall i ökande utsträckning baseras på förnybar energi. Användningen av fossila bränslen bör hållas på en låg nivå. Vid detta tillfälle beslöt riksdagen även att införa ett mål för el producerad med förnybara energikällor. Enligt det antagna målet skall användningen av el från förnybara energikällor öka med 10 TWh från 2002 års nivå till år 2010. Vidare fastställdes ett nationellt planeringsmål för vindkraften. Planeringsmålet fastställdes till en årlig produktionskapacitet på 10 TWh år 2015.

I maj 2003 infördes ett kvotbaserat elcertifikatssystem (prop. 2002/03:40, bet. 2002/03:NU6), som ersatte merparten av de tidigare bidragen för att främja elproduktion från förnybara energikällor.

Våren 2003 beslöt riksdagen (prop. 2002/03:85, bet. 2002/03:NU11) om införandet av en lag om ursprungsgarantier avseende förnybar el. Lagen (2003:437) innebar att en ursprungsgaranti skall utfärdas av Svenska kraftnät på begäran av en producent. Våren 2006 beslöt riksdagen (prop. 2005/06:

83, bet. 2005/06:NU15) att sammanföra bestämmelserna i nämnda lag med bestämmelser om att även el som producerats med högeffektiv kraftvärme skall ge rätt till ursprungsgarantier.

Ärenden rörande förnybar energi våren 2006

Senare under våren 2006 har utskottet att hantera två ärenden som bör nämnas i detta sammanhang. Det gäller dels propositionen om miljövänlig el med vindkraft (prop. 2005/06:143), dels propositionen om förnybar el med gröna certifikat (prop. 2005/06:154). I den förstnämnda propositionen presenteras inriktningen på regeringens arbete med vindkraft under de kommande fem åren och ett antal insatser redovisas. I den sistnämnda propositionen lämnas förslag till ändringar i lagen (2003:113) om elcertifikat i syfte att effektivisera och renodla elcertifikatssystemet. Utskottet återkommer således till dessa frågor i betänkandena om förnybar el med gröna certifikat (bet. 2005/06:NU17) och miljövänlig el med vindkraft (bet. 2005/06:NU21).

EU och förnybar energi

När det gäller frågan om att öka användningen av förnybar energi inom EU kan nämnas att ambitionsnivån enligt vitboken om förnybara energikällor (KOM/1997/599) är att andelen förnybara energikällor av den totala energianvändningen skall öka från 6 % till 12 %. I ett direktiv om främjande av el från förnybara energikällor (2001/77/EG) anges det indikativa målet att elproduktionen från förnybara energikällor i EU-15 skall uppgå till 22 % år 2010. Även när det gäller transportsektorn har mål ställts upp. Enligt direktivet om främjande av användningen av biodrivmedel eller andra förnybara drivmedel (2003/30/EG) har en referensnivå på 2 % för år 2005 och 5,75 % för år 2010 antagits avseende energiinnehåll av på marknaden ersatt bensin och dieselolja för transporter.

I maj 2004 presenterade kommissionen ett meddelande angående andelen förnybar energi inom EU (KOM/2004/336). Kommissionen konstaterade att det vidtagits en rad åtgärder för att nå målet om att 12 % av energin skall komma från förnybara energikällor år 2010, bl.a. direktivet om främjande av el från förnybara energikällor och direktivet om kraftvärme (2004/8/EG). Trots detta gjordes bedömningen att det krävs ytterligare åtgärder och förslag till sådana lämnas även i meddelandet.

I december 2005 presenterade kommissionen en handlingsplan för biomassa (KOM/2005/628). Handlingsplanen syftar till att fördubbla användningen av biomassa till år 2010 eller några år därefter. I EU täcks 4 % av energibehovet av biomassa. Handlingsplanen syftar till att på kort sikt fördubbla denna andel, vilket skulle innebära att EU:s beroende av fossila bränslen reduceras från 80 % till 75 % av den totala energianvändningen. I handlingsplanen framhålls forskning och utveckling bl.a. kring andra generationens biodrivmedel som viktiga för den framtida användningen av bioenergi.

Vidare kan nämnas den grönbok om en europeisk strategi för en hållbar, konkurrenskraftig och trygg energiförsörjning (KOM/2006/105) som kommissionen lade fram i mars 2006. I denna identifierar kommissionen sex prioriterade områden, där ett tjugotal möjliga åtgärder skisseras. Prioriteringarna är 1. Fullborda den inre energimarknaden, 2. Försörjningstrygghet och solidaritet på den inre energimarknaden, 3. En mer hållbar, effektiv och diversifierad energimix, 4. En mer integrerad ansats för att motverka klimatförändringarna, 5. Uppmuntra innovation genom en strategisk plan för energiteknik och 6. En sammanhållen extern energipolitik.

När det gäller användningen av förnybara energikällor sägs i grönboken att nyckelelement i en effektiv politik för främjande av förnybar energi enligt kommissionen bör vara:

- Ett program för att säkerställa att existerande mål nås.
- Övervägande av vilka mål som bör sättas för förnybar energi efter år 2010.
- Ett direktiv för främjande av förnybar energi i värme- och kylsektorerna.
- En detaljerad plan för att såväl kort- som långsiktigt minska EU:s beroende av importerad olja. Denna plan skall baseras på de nyligen framlagda biomasse- respektive biodrivmedelsstrategierna.
- Forskning, demonstration och marknadsintroduktion för att introducera förnybara energikällor till marknaderna.

Förnybara drivmedel

I propositionen om svenska miljömål som riksdagen behandlade hösten 2005 (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3) gör regeringen bedömningen att följande bör ingå i en strategi för fortsatt introduktion av förnybara drivmedel:

- En långsiktig introduktion av förnybara fordonsbränslen bör fortsatt främjas. Ett lagförslag som kan träda i kraft den 1 januari 2006 om skyldighet för bensinstationer att tillhandahålla förnybara fordonsbränslen läggs fram.
- Specifikationen för miljöklass 1-diesel ändras, så att det blir möjligt att blanda in upp till 5 % rapsmetylester (RME) i all diesel.
- Ett drivmedelscertifikatsystem bör utredas vidare med målet att detta system skall kunna träda i kraft den 1 januari 2009.
- Direktivet om kvaliteten på bensin och dieselbränslen (98/70/EG) bör ändras så att den högsta tillåtna mängden etanolblandning i bensin höjs från 5 till 10 %.

I detta sammanhang avstyrkte miljö- och jordbruksutskottet även en motion vari förordades ett tillkännagivande om att en nationell vätgasstrategi bör tas fram i nära samarbete mellan näringslivet och det offentliga. Motionsyrkandet tillstyrktes i en reservation (c), men avstyrktes i fyra andra reservationer (fp; kd; v; mp).

I juli 2003 tillkallade regeringen en särskild utredare (fd generaldirektören Hans Sandebring) med uppgift att föreslå mål och strategier för en fortsatt introduktion av förnybara fordonsbränslen (dir. 2003:89). I januari 2004 överlämnade utredaren ett delbetänkande (SOU 2004:4) med förslag bl.a. till det nationella, vägledande målet för år 2005. Regeringen instämde i utredarens bedömning att marknadsaktörernas ambition för år 2005 kommer att vara högre än EU:s referensnivå på 2 %. Riksdagen beslutade i december 2004 (prop. 2004/05:1 utg.omr. 21, bet. 2004/05:NU3) att det nationella vägledande målet för år 2005 sätts till 3 %. Utskottet gjorde samma bedömning som regeringen i fråga om att en högre ambitionsnivå för det nationella vägledande målet framför allt utgör en signal till aktörerna på marknaden. I utredningens slutbetänkande, som överlämnades i januari 2005, föreslog utredaren att det nationella målet för år 2010 skall sättas till 5,75 %. I proposition 2005/06:16 föreslogs att det vägledande målet för användningen av biodrivmedel och andra förnybara drivmedel i Sverige fr.o.m. år 2010 skall vara att sådana drivmedel skall utgöra minst 5,75 % av den totala användningen av bensin och diesel för transportändamål beräknat på energiinnehåll. Riksdagen biföll förslaget hösten 2005 (2005/06:TU6). Vid detta tillfälle beslutade riksdagen även om en ny lag om skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel.

I transportsektorn (exklusive bunkring för utrikes sjöfart) användes totalt 96 TWh bränsle och 3 TWh el år 2004. Den totala användningen av bensin och diesel för transportändamål (inklusive alternativa bränslen för bensin och dieselmotorer) uppgick till ca 84 TWh. Förnybara drivmedel som bioetanol, RME och biogas utgjorde drygt 2 % av denna användning.

I samband med att miljöminister Lena Sommestad besökte Förenta staterna i oktober 2005 ingicks, på svenskt initiativ, en överenskommelse om att starta ett samarbetsprojekt för att studera möjligheterna att utveckla ett transportsystem baserat på svensk biogasteknik i Kalifornien (Sweden – California Task Force on Biogas).

Utskottets ställningstagande

Enligt de riktlinjer för energipolitiken som riksdagen fastställde våren 2002 (prop. 2001/02:143, bet 2001/02:NU17) skall den svenska elförsörjningen tryggas genom ett energisystem som baseras på varaktiga, helst inhemska och förnybara, energikällor samt en effektiv energianvändning. Vidare fastslog riksdagen vid detta tillfälle att energiförsörjningen i ökande utsträckning skall baseras på förnybar energi samt att användningen av fossila bränslen bör hållas på en låg nivå. Genom det energipolitiska beslutet infördes även ett mål för el producerad med förnybar energi. Målet innebär att användningen av el från förnybara energikällor skall öka med 10 TWh från 2002 års nivå till år 2010. I maj 2003 infördes ett kvotbaserat

elcertifikatssystem (prop. 2002/03:40, bet. 2002/03:NU6) som ersatte merparten av de tidigare bidragen för att främja elproduktion från förnybara energikällor.

Ambitionen att ställa om det svenska energisystemet till att bli långsiktigt hållbart präglar även den proposition om forskning och ny teknik för framtidens energisystem, som utskottet i det föregående tillstyrkt.

Utskottet kommer senare under våren 2006 att behandla ytterligare ärenden rörande förnybar energi, nämligen propositionerna om förnybar el med gröna certifikat (prop. 2005/06:154) och om miljövänlig el med vindkraft (prop. 2005/06:143). Utan att här gå in i sak när det gäller dessa ärenden vill utskottet emellertid framhålla att det förstnämnda ärendet innefattar – förutom förslag om att elcertifikatssystemet skall förlängas till utgången av år 2030 – förslag om ett nytt mål för produktionen av förnybar el, innebärandes en ökning med 17 TWh till år 2016 jämfört med 2002 års nivå. Utskottet återkommer till dessa båda ärenden i andra betänkanden (bet. 2005/06:NU17 resp. bet. 2005/06:NU21).

Skäl för riksdagen att tillmötesgå någon av de här aktuella motionerna vari olika förslag framläggs i syfte att gynna förnybara energikällor finner utskottet emellertid inte. De bör således samfällt avslås av riksdagen.

Med hänvisning till det anförda avstyrks samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Vissa övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå två motioner med krav på insatser för att bistå olika regioner att bli försöksområden samt avslå ett motionsyrkande vari åtgärder för att uppmuntra hushållen att spara energi efterlyses. Utskottet framhåller i detta sammanhang bl.a. de åtgärder som redan vidtagits.

Jämför reservation 14 (m, fp, kd).

Motionerna

Insatser för att uppmuntra energibesparande åtgärder i bostäder efterlyses i motion 2005/06:N436 (fp). Motionärerna tar bl.a. upp spridande av kunskap från byggprojekt, konvertering till bergvärme samt att fastighetsskattesystemet inte skall missgynna dem som väljer att göra investeringar i olika energieffektiviseringslösningar.

Åtgärder för att underlätta för Kalmar län att bli en fossilbränslefri region efterlyses i motion 2005/06:N407 (c). Motionärerna framhåller bl.a. behovet av stöd från såväl nationella myndigheter som EU.

Att Gotland bör användas som ett försöksområde för koldioxidneutral energiförsörjning framförs i motion 2005/06:N413 (c). För att möjliggöra detta behövs stöd från såväl nationella myndigheter som EU, anför motionärerna.

Vissa kompletterande uppgifter

Kommissionen mot oljeberoendet m.m.

Med anledning av vad som sägs i motionerna om fossilbränslefria regioner kan påminnas om den kommission mot oljeberoendet som regeringen inrättat. Kommissionen utgör statsministerns forum för en fördjupad diskussion och analys av de strategiska frågor som krävs för att Sverige senast år 2020 inte längre skall vara beroende av fossila bränslen för transport eller uppvärmning.

I propositionen om nationell klimatpolitik i global samverkan (prop. 2005/06:172 s. 94) lämnas en redogörelse rörande kommissionens arbete och uppgift. Enligt vad som anförs i propositionen är kommissionen ett brett sammansatt kompetensråd som skall lämna fakta och råd till regeringen i arbetet med att till år 2020 bryta Sveriges beroende av olja. Kommissionens uppdrag är att föreslå olika åtgärder som bidrar till att kunskapsmässigt, tekniskt och ekonomiskt förbereda det svenska samhället på en utveckling som innebär att Sveriges beroende av olja bryts. Kommissionen, som tillsattes i december 2005, kommer att vara verksam under första halvåret 2006. I sitt arbete har kommissionen planerat in fyra s.k. hearing som behandlar olika teman som är centrala för att bryta oljeberoendet. Vidare påpekas att kommissionen kommer att lämna förslag på vad den bedömer som viktigt för att på kort och medellång sikt åstadkomma ett minskat svenskt oljeberoende.

Därtill kan nämnas att regeringen i nyssnämnda proposition även gör bedömningen (s. 95) att förutsättningar bör skapas för att bryta Sveriges beroende av fossila bränslen för transport och uppvärmning till år 2020.

I februari 2006 besvarade samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin en fråga (fr. 2005/06:1038) av Karin Svensson Smith (–) om regeringen avser att ge länsstyrelserna i uppdrag att kalla samman regionala aktörer för att bilda regionala kommissioner för att minska oljeberoendet. I sitt svar framhöll statsrådet att hon var helt enig med frågeställaren om att omställningen av energisystemet kräver åtgärder och engagemang inte bara på nationell utan även på regional och lokal nivå. Det är därför mycket glädjande att lovande regionala och lokala initiativ pågår runtom i landet. Detta är något som uppmuntras genom de stöd som ges av Energimyndigheten till den kommunala energirådgivningen och regionala energikontor. Vidare har länsstyrelserna sedan den 1 januari 2006 ett större ansvar för energifrågorna genom att omställning av energisystemet har införts som en verksamhetsgren i regleringsbrevet. Efter det att Oljekommissionen slutfört

sitt arbete återkommer regeringen med besked om hur arbetet organiseras i nästa fas. Självfallet kommer regeringen då att även ta ställning till hur det regionala engagemanget i omställningsarbetet skall öka.

Energibesparande åtgärder i byggnader

I mars 2006 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen om ett nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande (prop. 2005/06:145). I propositionen föreslås även ett nytt mål för energieffektivisering i bebyggelse. Enligt regeringens förslag skall den totala energianvändningen per uppvärmd areaenhet i bostäder och lokaler minskas. Minskningen bör vara 20 % till år 2020 och 50 % till år 2050 i förhållande till användningen år 1995. Till år 2020 skall beroendet av fossila bränslen för energianvändningen i bebyggelsesektorn vara bruten, samtidigt som andelen förnybar energi ökar kontinuerligt. När det gäller fastighetsskatten redogörs i propositionen för att i en bilaga till Egendomsskattekommitténs huvudbetänkande om reformerade egendoms-skatter (SOU 2004:36) finns förslag om skattelättnader för miljöförbättrande investeringar i byggnader, vilka anses angelägna för samhället med hänsyn till fastställda miljökvalitetsmål. Regeringen avser att analysera förslaget i den arbetsgrupp som tillsatts i Regeringskansliet. Gruppen skall sedan presentera förslag som innebär att fastighetsskattens utformning inte motverkar – alternativt stimulerar – energieffektiva lösningar i bebyggelse, samtidigt som principen om att taxeringsvärdet baseras på marknadsvärdet inte rubbas. Propositionen bereds av bostadsutskottet (bet. 2005/06:BoU9) och skall, enligt planeringen, behandlas i kammaren den 13 juni 2006.

Utskottets ställningstagande

Med anledning av vad som anförs i motion 2005/06:N436 (fp) om åtgärder för att uppmuntra hushållen att spara energi vill utskottet erinra om den proposition om ett nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande (prop. 2005/06:145) som för närvarande bereds i bostadsutskottet. I denna presenteras olika förslag till insatser för energieffektivisering och energismart byggande. Vidare redogör regeringen i nämnda proposition för att den tillsatt en arbetsgrupp som skall presentera förslag som innebär att fastighetsskattens utformning inte motverkar – alternativt stimulerar – energieffektiva lösningar i bebyggelse. I detta sammanhang vill utskottet även erinra om att riksdagen hösten 2005 beslutade om införandet av stöd för konvertering från direktverkande elvärme och oljeuppvärmning i bostadshus (prop. 2005/06:1, prop. 2005/06:32, bet. 2005/06:NU8). Stödet lämnas till fastighetsägare för konvertering från direktverkande elvärme respektive oljeuppvärmning till fjärrvärme eller individuell uppvärmning med biobränsle, värmepump eller solvärme. Sammantaget ser utskottet därför ingen anledning för riksdagen att tillmötesgå motionärernas krav.

Utskottet anser inte heller att de båda motioner som efterlyser åtgärder för att bistå Kalmar att bli en fossilbränslefri region, respektive Gotland att nyttjas som försöksområde för koldioxidneutral energiförsörjning bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Såväl motion 2005/06:N407 (c) som motion 2005/06:N413 (c) bör således, enligt utskottets uppfattning, avslås av riksdagen.

Med det sagda avstyrks nämnda motioner i berörda delar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Utgångspunkter för insatserna, punkt 1 (m, fp, kd)

av Per Bill (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m), Krister Hammarbergh (m) och Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:N20 yrkande 1 och 2005/06:N22 yrkande 1.

Ställningstagande

Energiforskning är ett viktigt område för att kunna möjliggöra en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling. Endast genom att bejaka tekniska framsteg och avancerad forskning kan den framtida energiförsörjningen lösas på ett sätt som uppfyller högt ställda krav på miljö och säkerhet samtidigt som industrins och hushållens behov av energi till konkurrenskraftiga priser tillgodoses. Vi är därför positiva till att betydande resurser satsas på energiforskning.

Av detta skäl är vi de första att beklaga att regeringen presenterar en proposition som är så andefattig och innehållslös när det gäller konkreta förslag. En betydande del av propositionen upptas av tämligen innehållslös retorik och, minst sagt, otydliga förslag. Propositionen präglas i stället av en övertro på att en stark statlig styrning av forskningens inriktning skall ge snabba resultat. Detta menar vi kan ha en skadlig effekt för forskningen, genom att forskningen då snarare styrs av tillfälliga politiska trender än av forskarsamhällets och näringslivets bedömning av vilka områden som är lovande.

Vidare saknas i propositionen tydliga krav på utvärdering av forskningens kvalitet. Vår utgångspunkt är att all statligt finansierad forskning måste uppfylla högt ställda krav. Grundforskningen skall vara av hög akademisk kvalitet samt vara internationellt gångbar. Statlig finansiering av mer tillämpad forskning skall, enligt vår uppfattning, ha som tydligt syfte att underlätta kommersialisering av forskningsresultat. Riksdagen bör genom ett uttalande tydliggöra sin uppfattning för regeringen i denna fråga.

Vi vill i detta sammanhang även kommentera den vision för omställningen av energisystemet som regeringen inledningsvis presenterar i propositionen. I denna vision ingår bl.a. en fortsatt avveckling av kärnkraften. Vi motsätter oss detta. Som vi ser det finns i dag inga realistiska alternativ som inom överskådlig framtid kan ersätta kärnkraften. Kärnkraften bör därför tillåtas att vara kvar och utvecklas så länge högt ställda krav på säkerhet kan garanteras. Enligt vår uppfattning bör utgångspunkten snarare vara att minska den klimatpåverkan och de övriga miljö- och hälsoskador som energisektorn kan ge upphov till. Att minska användningen av fossila bränslen kan vara ett viktigt medel för att uppnå detta. En minskad användning av fossila bränslen är dessutom fördelaktig ur såväl ett ekonomiskt som ett säkerhetspolitiskt perspektiv då tillgångarna är knappa och dessutom ofta finns i politiskt instabila regioner. Riksdagens uttalande bör därför även omfatta denna del.

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande tydliggöra sin uppfattning för regeringen i dessa frågor. Med det anförda tillstyrks motionerna 2005/06:N20 (m) och 2005/06:N22 (fp) i berörda delar.

2. Inrättandet av ett energiutvecklingsråd, punkt 2 (m, fp, kd)
av Per Bill (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m),
Krister Hammarbergh (m) och Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:N21 yrkande 1 och 2005/06:N22 yrkande 3.

Ställningstagande

För att konkretisera och förankra den i propositionen presenterade visionen om en omställning av energisystemet avser regeringen att inrätta ett, vad den benämner, energiutvecklingsråd under ledning av statsrådet med ansvar för energipolitiken. I likhet med vad som framhålls i motionerna 2005/06:N21 (kd) och 2005/06:N22 (fp) anser vi att denna idé bygger på tanken att statlig styrning bidrar till att lösa alla problem. Vi delar således inte regeringens uppfattning och anser följaktligen att något energiutvecklingsråd varken bör tillskapas eller arbeta med den inriktning som regeringen redovisar i propositionen.

Riksdagen bör ställa sig bakom vad vi här anfört och genom ett uttalande uppmana regeringen att inte inrätta något råd i enlighet med vad som i propositionen beskrivits. Därigenom tillgodoses nämnda motioner i berörda delar, och de tillstyrks.

3. Verksamhetens inriktning och mål, punkt 3 (m, fp)

av Per Bill (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m) och Krister Hammarbergh (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:N22 yrkandena 2, 4, 5, 7 och 8 samt avslår proposition 2005/06:127 punkterna 1 och 2 samt motionerna 2005/06:N21 yrkande 2, 2005/06:N243 yrkande 11 och 2005/06:N476 yrkande 10.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning präglas propositionen av en övertro på politisk detaljstyrning av forskning och forskningsområden. Utpekandet av de sex temaområdena som görs i propositionen riskerar att leda till att andra viktiga forskningsområden, exempelvis vätgas, fusion, solvärme, industriella hjälpsystem, småskalig värmeproduktion och biogas, kan komma att få en undanskymd roll. Vi ser inget skäl till varför riksdagen skall ta ställning till olika temaområden inom energiforskningen, särskilt inte om avsikten är att – som här – lägga upp ett långsiktigt program för forskningen. Därigenom kan blockeringar skapas som allvarligt hämmar rörligheten inom olika forskningsområden. Statsmakernas ansvar bör snarare, än att peka ut olika områden, vara att fastställa strukturen för forskningsfinansieringen och uppföljningen. Forskning inom energiområdet bör enligt vår uppfattning i huvudsak behandlas som forskning inom andra områden, varför vi ifrågasätter behovet av en separat proposition om energiforskning.

Till skillnad mot regeringen och dess samarbetspartier anser vi, i linje med vad som ovan anförts, att statsmakterna inte bör utesluta forskning inom vissa områden eller rörande vissa energikällor. När det gäller kärnkraft (fission) anser vi inte att denna skall avstängas från energiforskningen. Enligt vår uppfattning bör kärnkraft ses som en energikälla bland andra, och även dess utvecklingspotential bör tas till vara. I dag byggs kärnkraftsreaktorer på olika platser runtom i världen. Kärnkraft är således inte någon teknik som är på väg ut.

Vidare vill vi betona vikten av att ge långsiktiga stabila förutsättningar för dem som bedriver forskning. Detta måste även återspeglas i strukturen för finansieringen. Enligt vår mening måste ansatsen vara bred, vilket innebär att olika lärosäten själva bör få besluta om inriktningen på forskningen.

Vi vill i detta sammanhang även framhålla betydelsen av att de insatser som genomförs utvärderas på ett tillbörligt sätt. En stor del av den energiforskning som hittills bedrivits har skett utanför de etablerade vetenskap-

liga strukturerna. För att säkerställa att de medel som satsas används effektivt anser vi att insatserna för att utvärdera gjorda satsningar behöver förstärkas.

Riksdagen bör med hänvisning till det ovan sagda avslå förslagen i propositionen om verksamhetens långsiktighet och om övergripande mål och konkretisering av dessa och samtidigt ge regeringen till känna vad vi här anför.

Med hänvisning till det sagda tillstyrks motion 2005/06:N22 (fp) i här aktuella delar. Såväl proposition 2005/06:127 som övriga här aktuella motioner avstyrks i motsvarande delar.

4. Verksamhetens inriktning och mål, punkt 3 (kd)

av Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner vad regeringen förordar om verksamhetens långsiktighet och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:127 punkt 1 och motionerna 2005/06:N21 yrkande 2 och 2005/06:N476 yrkande 10, bifaller delvis proposition 2005/06:127 punkt 2 och avslår motionerna 2005/06:N22 yrkandena 2, 4, 5, 7 och 8 samt 2005/06:N243 yrkande 11.

Ställningstagande

Med anledning av de förslag som lämnas i propositionen – dels om verksamhetens långsiktighet, dels om övergripande mål och konkretisering av dessa – vill jag anföra följande.

Enligt min åsikt bör målet för energipolitiken vara ett ekologiskt uthålligt energisystem utan drastiska prisförändringar, elbrist eller andra betydande påfrestningar på välfärd och sysselsättning. För att möjliggöra detta krävs, som framhålls i motion 2005/06:N476 (kd), att satsningar görs på energiforskning och energiteknisk utveckling. Jag delar således den uppfattning som framförs i propositionen om att insatserna kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet bör ges långsiktiga förutsättningar.

Vidare önskar regeringen riksdagens godkännande beträffande de övergripande målen och en konkretisering av dessa. De övergripande målen skall enligt regeringen kompletteras med visioner, operativa mål och delmål inom ramen för de sex temaområden som regeringen valt att strukturera verksamheten inom. Enligt min uppfattning har regeringen emellertid en för snäv syn såväl på energiforskningens uppgift som på målet för energipolitiken. Politiken bör inriktas på hållbar utveckling, vilket inte är detsamma som det hållbara energisystem som regeringen talar om. Forsk-

ningens uppgift bör vara att förutsättningslöst bidra till utvecklingen av ett energisystem som kan klara åtaganden om minskade utsläpp av växthusgaser på effektivaste sätt. Detta kan inte göras om all forskning på produktionsidan koncentreras till de prioriterade förnybara energikällorna vindkraft och bioenergi, då omkring 90 % av elproduktionen i Sverige består av antingen vattenkraft eller kärnkraft. Dessa områden omnämns knappast i propositionen.

Jag anser även att propositionen brister när det gäller att för riksdagen presentera mål för insatserna. I likhet med vad som förordas i motion 2005/06:N21 (kd) anser jag därför att riksdagen bör anmoda regeringen att återkomma med nya kvantifierbara och mätbara mål för de långsiktiga insatserna kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks nämnda motioner. Propositionen tillstyrks delvis i här behandlade delar. Övriga här behandlade motionsyrkanden avstyrks.

5. Kommersialisering på energiområdet, punkt 4 (m, fp, kd)
av Per Bill (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m),
Krister Hammarbergh (m) och Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:N22 yrkande 9.

Ställningstagande

Regeringen har i propositionen redovisat sin uppfattning att det är angeläget att resultaten från forsknings- och utvecklingsinsatserna på energiområdet i högre utsträckning än vad som nu sker omsätts i kommersiella produkter som kan bidra till landets ekonomiska utveckling. På denna punkt delar vi den i propositionen framförda bedömningen. Däremot anser vi inte, som regeringen gör, att det är Energimyndigheten som skall ha ansvaret för att idéer och projekt inom energiområdet som bedöms ha kommersiell potential ges ett sådant stöd att deras tekniska och marknadsmässiga förutsättningar kan prövas. I stället bör, menar vi, den myndighet som har detta ansvar för andra högteknologiska områden även ha det ansvaret för energiområdet. Det innebär att det bör vara Verket för innovationssystem (Vinnova) och inte Energimyndigheten som ges denna uppgift. Den typ av kompetens som behövs för kommersialisering är generell, och det är därför rimligt att kompetensen samlas till en myndighet.

Riksdagen bör genom ett uttalande klargöra sin uppfattning för regeringen i denna fråga. Därigenom tillgodoses motion 2005/06:N22 (fp) i berörd del.

6. Energimyndighetens roll, punkt 5 (m, fp, kd)

av Per Bill (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m),
Krister Hammarbergh (m) och Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:N20 yrkande 2 och 2005/06:N22 yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser – i likhet med vad som framhålls i motionerna 2005/06:N20 (m) och 2005/06:N22 (fp) – att Energimyndigheten inte bör ges ansvaret för att administrera de statliga medlen för energiforskning. Statligt finansierad forskning måste uppfylla högt ställda krav. Enligt vår bedömning främjas emellertid inte detta krav genom den ordning som regeringen förordar. Även på andra grunder förefaller det olämpligt att låta Energimyndigheten ansvara för fördelningen av de statliga medlen för energiforskning. En viktig uppgift för Energimyndigheten är att följa energimarknadernas utveckling och konkurrenssituation. Detta, menar vi, låter sig svårligen förenas med att ansvara för forskningsmedlen, där det i många fall handlar om att få olika aktörer på energimarknaden att samarbeta. Energimyndigheten som granskande aktör skall inte samtidigt bedriva egen verksamhet.

Vi delar också den kritik som Vetenskapsrådet framfört mot att sammanföra hela programmet under en myndighet. Detta riskerar att få allvarliga konsekvenser för den långsiktiga grundforskningen inom området och även för synergien med ett flertal andra grundvetenskapliga discipliner.

Riksdagen bör, med hänvisning till det anförda, genom ett uttalande tydliggöra sin mening för regeringen att Energimyndigheten inte ensam bör ansvara för administrationen av de statliga medlen för energiforskning. Därmed tillgodoses nämnda motioner i här aktuella delar, och de tillstyrks.

7. Internationell samverkan, punkt 6 (fp)

av Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:MJ46 yrkande 31 och 2005/06:N22 yrkande 10.

Ställningstagande

Internationellt samarbete är viktigt för forskningen. I detta inryms att ta vara på och utnyttja resultat från den forskning som bedrivs internationellt. Detta är inte minst viktigt för ett litet land som Sverige. Vidare är det angeläget att svenska institutioner kan delta i olika EU-projekt. Jag menar att systemen för forskningsfinansiering bör säkra möjligheten till svensk forskning med finansiering från EU-projekt. Sverige bör även aktivt delta i olika typer av internationell samverkan. Ett mycket intressant samarbete kring vätgas och bränsleceller sker inom ramen för International Partnership for the Hydrogen Economy. Jag menar att Sverige aktivt bör delta i detta samarbete. Riksdagen bör därför, med bifall till det aktuella yrkandet i motion 2005/06:N22 (fp), anmoda regeringen att vidta de åtgärder som krävs för att tillse att Sverige blir medlem i nämnda organisation. Därigenom tillgodoses även motion 2005/06:MJ46 (fp) i berörd del.

8. Energipolitiska insatser på klimatområdet, punkt 7 (fp, mp) av Ingegerd Saarinen (mp) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner vad regeringen förordar om energipolitiska insatser på klimatområdet och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:127 punkt 3 och motion 2005/06:N22 yrkande 11.

Ställningstagande

Med anledning av det förslag som regeringen lämnat rörande energipolitiska insatser på klimatområdet, bl.a. med innebörden att insatserna huvudsakligen skall inriktas på bilateralt och multilateralt samarbete avseende Kyotoprotokollets flexibla mekanismer, vill vi tydliggöra vår uppfattning. När det gäller mekanismen för ren utveckling, som avser klimatprojekt i utvecklingsländerna, anser vi att det vore angeläget med en vetenskaplig granskning av dessa projekt och deras effekter, då det ibland framförts kritik mot kvaliteten på dessa insatser. Vidare menar vi att riksdagen bör betona vikten av att dessa projekt inte har lägre kvalitet eller får genomgå en lägre kvalitetsgranskning än vanliga biståndsprojekt. Därför är Sidas delaktighet i projekten och i utvärderingen av dessa viktig.

Riksdagen bör tydliggöra sin uppfattning i denna fråga genom ett uttalande och samtidigt anmoda regeringen att vidta åtgärder i linje med vad vi här anför. Därigenom tillgodoses motion 2005/06:N22 (fp) i berörd del. Även propositionen tillstyrks i här aktuell del i den mån den inte avviker ifrån det ovan sagda.

9. Vattenfall AB, punkt 8 (m, fp, kd)

av Per Bill (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m),
Kristen Hammarbergh (m) och Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2005/06:N250 och avslår motionerna 2004/05:N405 yrkande 19, 2005/06:MJ520 yrkande 1 och 2005/06:N338 yrkandena 19 och 20.

Ställningstagande

I motion 2005/06:N250 (s) påpekas att elmarknaden inte fungerar på ett tillfredsställande sätt. Vi delar denna uppfattning. Under de senaste åren har energipriserna i Sverige stigit kraftigt samtidigt som vinsterna för de elproducerande företagen ökat. Ett av de företag som gör enorma vinster är statliga Vattenfall AB. Som i det föregående redogjorts för har Vattenfall nyligen meddelat sin avsikt att införa en s.k. lägstaprisgaranti för elkunderna. Vi ställer oss tveksamma till detta förfaringsätt, inte minst mot bakgrund av bolagets storlek. Riksdagen bör därför, med delvis bifall till nyssnämnda motion, anmoda regeringen att vidta åtgärder så att Vattenfall inte missbrukar sin ställning på elmarknaden på ett otillbörligt sätt genom under- eller överprissättning.

När det gäller kravet i motion 2005/06:MJ520 (v) rörande laxtrappor bör påpekas att riksdagen nyligen, som tidigare redovisats, anmodat regeringen att utreda förutsättningarna för att förmå regleringsföretagen att bygga laxtrappor eller andra fungerande vandringsvägar vid alla dammar och kraftverk så att fisken kan vandra fritt. Vi anser emellertid inte att Vattenfall bör åläggas några andra förpliktelser än övriga regleringsföretag.

Motion 2004/05:N405 (m) rörande en børsintroduktion av Vattenfall AB bör i nuläget inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Vi anser inte heller att de aktuella yrkandena i motion 2005/06:N338 (mp, –) motiverar någon handling från riksdagen.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks delvis motion 2005/06:N250 (s). Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

10. Vattenfall AB, punkt 8 (mp)

av Ingegerd Saarinen (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:N338 yrkandena 19 och 20 samt avslår motionerna 2004/05:N405 yrkande 19, 2005/06: MJ520 yrkande 1 och 2005/06:N250.

Ställningstagande

Jag anser, i likhet med vad som anförs i motion 2005/06:N338 (mp, –), att riksdagen bör anmoda regeringen att på lämpligt sätt agera för att Vattenfall AB skall dels minska sina koldioxidutsläpp, dels inte investera i ny kolkraft eller brunkolkraft. Företagets projekt kring koldioxidseparation och förvaring anser jag inte legitimerar planerna på att bygga nya kolkraftverk, då denna teknik i dag inte kan ses som någon seriös möjlighet att få ned utsläppen.

När det gäller kravet i motion 2005/06: MJ520 (v) rörande laxtrappor bör påpekas att riksdagen nyligen, som tidigare redovisats, anmodat regeringen att utreda förutsättningarna för att förmå regleringsföretagen att bygga laxtrappor eller andra fungerande vandringsvägar vid alla dammar och kraftverk så att fisken kan vandra fritt. Detta är jag positiv till. Jag anser dock inte att Vattenfall i detta fall bör åläggas några andra förpliktelser än övriga regleringsföretag.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks motion 2005/06:N338 (mp, –) i berörda delar. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

11. Förnybar energi m.m., punkt 9 – motiveringen (m, fp)

av Per Bill (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m) och Krister Hammarbergh (m).

Ställningstagande

Vi bejakar en successiv omställning av det svenska energisystemet till att bli ekologiskt hållbart. En sådan omställning måste dock ske med hänsyn till landets behov av tillväxt och ökad sysselsättning. Samtidigt menar vi att de olika energislagen måste klara konkurrensen på energimarknaden utan omfattande subventioner. Det är enligt vår mening inte effektivt med statliga bidrag som tenderar att bli löpande subventioner till gammal, befintlig teknik. Systemet med elcertifikat anser vi i grunden felaktigt. Det finns inga godtagbara skäl till att behålla stora subventionssystem för produktion av viss el, varken i form av traditionella stöd via statsbudgeten eller genom tvingande subventioner i form av elcertifikat. I stället bör statsmakternas stöd koncentreras till forskning och utveckling på energiområdet, särskilt på lång sikt, samt till information och andra insatser som minskar sökkostnaderna för elkonsumenter eller påskyndar spridning av ny teknik.

Med hänvisning till det anförda avstyrks samtliga i denna del behandlade motioner i berörda delar.

12. Förnybar energi m.m., punkt 9 (kd)

av Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:N476 yrkandena 9 och 16 samt avslår motionerna 2005/06:N271, 2005/06:N289 yrkandena 1, 4 och 5, 2005/06:N338 yrkande 16, 2005/06:N372, 2005/06:N378, 2005/06:N409, 2005/06:N414 yrkande 2 och 2005/06:N428 yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Jag välkomnar en successiv omställning av det svenska energisystemet till att bli ekologiskt hållbart. En sådan omställning måste dock ske med hänsyn till landets behov av tillväxt och ökad sysselsättning. Samtidigt menar jag att de olika energislagen måste klara konkurrensen på energimarknaden utan omfattande subventioner. I stället bör statsmakternas stöd koncentreras till forskning och utveckling på energiområdet, särskilt på lång sikt, samt till information och andra insatser som minskar sökkostnaderna för elkonsumenter eller påskyndar spridning av ny teknik.

I likhet med vad som anförs i motion 2005/06:N476 (kd) anser jag emellertid att det finns behov av att riksdagen tydliggör sin uppfattning för regeringen när det gäller förnybara energikällor. Som sägs i nyssnämnda motion bör inhemska förnybara energikällor och bränslen utgöra en växande bas i det svenska energisystemet. För att möjliggöra detta krävs dock att den ryckighet som utmärkt den svenska energipolitiken under de senaste decennierna omintetgörs då denna bidragit till såväl uteblivna investeringar som en stor osäkerhet hos elproducenter och elkonsumenter. Riksdagen bör genom ett tillkännagivande tydliggöra sin uppfattning i denna fråga för regeringen. Detta uttalande bör även omfatta att ett tydligare europeiskt perspektiv måste läggas på energipolitiken och att regeringen mer aktivt bör driva frågan om att EU bör satsa på att främja omställningen till förnybara bränslen.

Med hänvisning till det sagda tillstyrks nämnda motion. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

13. Förnybar energi m.m., punkt 9 (mp)

av Ingegerd Saarinen (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:N271, 2005/06:N289 yrkande 1 och 2005/06:N338 yrkande 16 och avslår motionerna 2005/06:N289 yrkandena 4 och 5, 2005/06:N372, 2005/06:N378, 2005/06:N409, 2005/06:N414 yrkande 2, 2005/06:N428 yrkandena 3 och 4 samt 2005/06:N476 yrkandena 9 och 16.

Ställningstagande

Enligt min uppfattning behöver solenergens stora potential när det gäller energiförsörjningen och omställningen av energisystemet tillvaratas. Jag anser därför, i likhet med vad som anförs i motion 2005/06:N338 (mp, –), att regeringen bör tillsätta en utredning med uppgift att föreslå åtgärder som leder till en snabbare och mer långsiktig utbyggnad av solvärme i Sverige. Utredningen bör bl.a. hämta intryck från det arbete som bedrivs i Österrike och Tyskland på detta område. Det sagda ligger delvis i linje med vad som anförs i motion 2005/06:N289 (mp), vilken därigenom blir tillgodosedd i berörd del och tillstyrks.

Vidare menar jag att det finns behov av att analysera effekterna av den omfattande utbyggnaden av värmepumpar som skett under de senaste åren. Antalet värmepumpar i det svenska energisystemet har under flera år ökat markant. Denna strukturella förändring kan, som jag ser det, få konsekvenser för effektförbrukningen vid elförbrukningstoppar i samband med mycket kallt väder. Värmepumparna dimensioneras för att klara husets värmebehov under större delen av eldningssäsongen, men de klarar inte att täcka hela värmebehovet under de kallaste dygnet. Värmebehovet måste då täckas av tillsatsenergi, vanligen genom en elpatron som finns installerad i systemet. Nettoeffekten på den totala energianvändningen vid kall väderlek av den ökande användningen av värmepumpar är inte klarlagd. Detta ser jag som ett problem. Riksdagen bör därför, med bifall till motion 2005/06:N271 (mp), genom ett tillkännagivande anmoda regeringen att genomföra en samlad analys av den nuvarande utvecklingen på marknaden för småhusuppvärmning, särskilt med avseende på effektbalansen och miljön.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks nämnda motioner i berörda delar. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

14. Vissa övriga frågor, punkt 10 (m, fp, kd)

av Per Bill (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m),
Krister Hammarbergh (m) och Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:N436 yrkande 19 och avslår motionerna 2005/06:N407 och 2005/06:N413.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2005/06:N436 (fp) anser vi att åtgärder behöver vidtas för att uppmuntra hushållen att spara energi. Det innefattar bl.a. förändringar av fastighetsskattesystemet. Enligt vår mening är det inte rimligt att personer som satsar på energibesparingar straffas genom ökad fastighetsskatt. Vidare ser vi det som angeläget att sprida kunskap från olika byggprojekt om hur energisnåla hus kan byggas. Även andra energibesparande åtgärder som t.ex. bergvärme bör uppmuntras. Riksdagen bör genom ett uttalande anmoda regeringen att vidta åtgärder i linje med vad vi här anför.

Med det sagda tillstyrks nämnda motion i berörd del. Övriga här aktuella motioner avstyrks.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2005/06:127 Forskning och ny teknik för framtidens energisystem:

1. Regeringen föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om verksamhetens långsiktighet.
2. Regeringen föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om övergripande mål och konkretisering av dessa.
3. Regeringen föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om energipolitiska insatser på klimatområdet.

Följdmotioner

2005/06:N20 av Per Bill m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om krav på hög kvalitet inom energiforskningen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag att Energimyndigheten skall ansvara för statliga medel till energiforskningen.

2005/06:N21 av Mikael Oscarsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om att inrätta ett energiutvecklingsråd i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till fördelning av forskningsresurser inom energiområdet och begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag i enlighet med vad som anförs i motionen.

2005/06:N22 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omställningen av energisystemet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte utesluta kärnkraft (fission) ur energiforskningen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte inrätta något energiutvecklingsråd.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag om energiforskning (punkterna 1 och 2).
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade fakultetsmedel till universiteten.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte låta Energimyndigheten administrera medlen inom anslag 35:5 Energiforskning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte peka ut temaområden.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvärdering av energiforskning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Vinnova skall ha ansvaret för kommersialisering på energiområdet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör delta i International Partnership for the Hydrogen Economy.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om granskning av CDM-projekt.

Motion väckt med anledning av prop. 2005/06:172

2005/06: MJ46 av Lennart Fremling m.fl. (fp):

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör gå med i International Partnership for the Hydrogen Economy (IPHE).

Motion från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05: N405 av Anne-Marie Pålsson m.fl. (m):

19. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till børsintroduktion av Vattenfall AB.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06: MJ520 av Owe Hellberg m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att via ägardirektiv ålägga Vattenfall AB att bygga laxtrappor eller andra fiskvandringssvägar.

2005/06: N243 av Anita Brodén och Runar Patriksson (båda fp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskningsinsatser vad gäller alternativ energi.

2005/06:N250 av Hans Stenberg och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att åstadkomma en bättre fungerande elmarknad.

2005/06:N271 av Ingegerd Saarinen och Åsa Domeij (båda mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att analysera effekterna av den omfattande utbyggnaden av värmepumpar med avseende på effektbalans, elproduktionsbehov, elberoende, miljö och effekter på energiomställningen.

2005/06:N289 av Jan Lindholm och Claes Roxbergh (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om solenergis stora potential för energiförsörjning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ackumulatortankars centrala roll vid konvertering till andra lösningar än fjärrvärme för eluppvärmda villor.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av att öka kunskapen om beteendefrågor vid omställningsarbete.

2005/06:N338 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en solvärmeutredning bör tillsättas för att föreslå åtgärder som leder till en snabbare och mer långsiktig utbyggnad av solvärmens i Sverige, i linje med vad som sker i Österrike och Tyskland.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Vattenfall skall minska koldioxidutsläppen med kvantitativa och näraliggande mål.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Vattenfall inte skall investera i ny kolkraft eller brunkolskraft.

2005/06:N372 av Ulla Wester och Siw Wittgren-Ahl (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av forskning kring konsekvenser av en kraftigt ökad användning av havre för uppvärmning.

2005/06:N378 av Claes-Göran Brandin och Rolf Lindén (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om villkoren för gasproduktion.

2005/06:N407 av Agne Hansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Kalmar län som fossilbränslefri region.

2005/06:N409 av Hans Stenberg och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett pilotprojekt för att använda spillvärme från växthusodlingssystem till att ersätta direktverkande el för bostadsuppvärmning.

2005/06:N413 av Roger Tiefensee och Agne Hansson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Gotland som försöksområde för koldioxidneutral energiförsörjning med stöd från nationella myndigheter och EU:s fonder.

2005/06:N414 av Claes Västerteg och Åsa Torstensson (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skapandet av en nationell vätgasstrategi.

2005/06:N428 av Alf Eriksson m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om satsning på vattenkraft, vindkraft och solenergi.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ta till vara den outnyttjade potential som finns för ökad biogasproduktion.

2005/06:N436 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmuntra energibesparande åtgärder i bostäder.

2005/06:N476 av Mikael Oscarsson m.fl. (kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inhemska förnybara energikällor.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om energiforskning och energiteknisk utveckling.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU bör satsa på att främja omställningen till förnybara bränslen.